

Godkänd av Kultur och fritidsnämnden

Utveckling av idrotts- anläggningar och aktivitets- ytor i Östersunds kommun

ÖSTERSUNDS
KOMMUN

Dokumentnamn:
Utveckling av idrottsanläggningar och
aktivitetsytor

Berörd verksamhet:
Kultur & Fritidsnämnden

Fastställt av:
Kultur & fritidsnämnden

Dokumentansvarig:
Johan Bürger Hyllienmark, KFF

Gäller från:
2018-12-05

Gäller till:

Innehåll

Godkänd av Kultur och fritidsnämnden.....	1
Sammanfattning	4
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Syfte	5
1.3 Metod	6
1.3.1 Idrottsforum.....	6
1.3.2 Digitala dialog	6
1.3.3 Kartor och geografisk information	6
1.3.4 Anläggningsforum 31 maj 2018.....	7
1.3.5 Medborgardialoger	7
1.3.6 Projektorganisation.....	8
1.3.7 Tidsaxel.....	8
1.3.8 Remissförfarande	9
1.4 Förtydliganden och avgränsningar.....	9
1.5 Begrepp	9
1.6 Utmaningar för kommunen.....	11
1.6.1 Kommunens organisations- och samverkansformer	11
1.6.2 Geografi och klimat.....	11
1.6.3 Kommunens prioritering av grönområden, idrotts- och aktivitetsytor.....	11
2. Utgångspunkt i rapporten.....	12
2.1 Omvärldsanalys.....	12
2.2 Omvärldsanalys – Medborgare, fysisk aktivitet och idrott.....	12
2.2.1 Fysisk aktivitet och folkhälsa	12
2.2.2 Barnperspektivet.....	13
2.2.3 Idrotten och föreningslivet	13
2.2.4 Subventioner och bidrag.....	14
2.2.5 Kultur, tradition, normer och beteenden	14
2.3 Omvärldsanalys - Anläggningar och aktivitetsytor	14
2.3.1 Från multianläggningar till flerfunktionellt och optimerat	15
2.3.3 Säkerhet och trygghet.....	16
2.3.4 Kommunikationer.....	16
2.3.5 Finansiering och ägande.....	16
2.3.6 Bidragsnormer och hyresavgifter för idrotten	16
2.3.7 Hållbarhet och goda nordiska exempel	17
2.3.8 Omvärldsanalys evenemang.....	17
2.4 Nulägesanalys - lokala förutsättningar, fysisk aktivitet idrott & medborgare.	17
2.4.1 Elitidrott	18
2.4.2 Senioridrott och ålderskategori 17–20 år	18
2.4.3 Ungdomsidrott 13–16 år.....	18
2.4.4 Barnidrott 7–12 år	19
2.4.5 Spontanidrott	19
2.4.6 Skolans verksamhet och skolidrott.....	19

2.4.7 Trygghet, tillgång och tillgänglighet	20
2.4.8 Idrottsevenemang och idrott för personer med funktionshinder	20
2.4.9 Kommunikationer	21
2.5 Nulägesanalys Östersund - Anläggningar & aktivitetsytor	21
2.5.1 Ägande och finansiering	21
2.5.2 Samverkan	22
2.5.3 Strategisk fysisk planering för idrott och fysisk aktivitet	22
2.5.4 Nulägesanalys – Evenemang i Östersunds kommun	23
2.6 Inventering och behov - idrottsanläggningar och aktivitetsytor	24
2.6.1 Underhåll och drift	24
2.6.2 Avveckling	24
2.6.3 Utveckling och reinvestering	24
2.6.3.1 Högt rangordnade behov	25
2.6.3.2 Medelhögt rangordnade behov	25
2.6.3.3 Lägre rangordnade behov	26
2.6.4 Nyetablering	26
2.6.4.1 Högt rangordnade behov	26
2.6.4.2 Medelhögt rangordnade behov	27
2.6.4.3 Lägre rangordnade behov	27
2.6.5 Elitidrottens arenor	27
3. Övergripande förutsättningar vägledande för utveckling av idrottsanläggningar, aktivitetsytor och dess verksamheter	28
3.1 Samverkan	28
3.2 Strategisk fysisk planering	28
3.3 Föreningsutveckling	28
3.4 Trygghet och säkerhet	28
3.5 Tillgänglighet	28
3.6 Hållbarhet	28
3.7 För alla medborgare	29
3.8 Värdskap och ledarskap	29
3.9 Evenemang	29
4. Slutsatser	30
4.1 Anläggning och aktivitetsytor	30
4.2 Medborgare, fysisk aktivitet och idrott	31
5. Bilagor	32
6. Referenser	33

Sammanfattning

Utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor i Östersunds kommun är ett riktat projekt som under 2018 haft uppdraget att inventera, analysera och konkretisera utveckling av arenor, idrottsanläggningar och aktivitetsytor i Östersunds kommun. Rapporten ska vara vägledande i utvecklingen av idrottsanläggningar och aktivitetsytor den kommande 20-årsperioden och skapa förutsättningar för att idrotta utifrån individens villkor oavsett ambition, ålder, kön, prestationsnivå eller andra förutsättningar. Fokus för projektet har varit att med delaktighet och dialog i samverkan med kommunens idrottsföreningar och medborgare ta fram en rapport för utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor. Rapporten har identifierat och kartlagt behov kopplat till anläggningar och aktivitetsytor samt att den ska vara vägledande för politiska beslut i idrotts- och anläggningsfrågor i kommunen.

I Östersunds kommun kan rapporten konstatera ett förhållandevis brett utbud av idrottsanläggningar och aktivitetsytor som till stor del möter de medborgare som deltagit i undersökningen och idrottens behov trots att många anläggningar är eftersatta och i stort behov av underhåll och reinvestering. Den samlade uppfattningen utifrån medborgarundersökningarna, digitala dialoger med föreningarna samt dialoger i ledningsgrupp, styrgrupp, projektgrupp och referensgrupp är att utöver idrotternas specifika ytor och önskemål att utveckla aktivitetsytor för spontanidrott nära medborgaren. Samhällets befintliga strukturer klarar idag inte av att möta folkhälsomålen i relation till fysisk aktivitet.

I rapporten föreslås att underhåll och drift av befintliga anläggningar ska prioriteras och avsättas medel för. Utveckling och nyetablering av idrottsanläggningar och aktivitetsytor bör ske enligt rapportens rangordning av behov framtagna tillsammans med kommunens föreningar i olika forum samt de medborgare som svarat på kommunens medborgarundersökningar och redan kända behov.

Vid utveckling, reinvestering och eller nyetableringar ska kommunen sträva efter att forma flerfunktionella anläggningar med genomtänkta sociala ytor och utifrån tänka målgruppers verksamheter, behov och kommunens övergripande verksamhetsmål. Ett normkritiskt, jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv ska genomsyra den framtida utvecklingen av anläggningar, ytor och verksamhet för fysisk aktivitet som helhet i kommunen. Evenemangsperspektivet bör tas i beaktande. Undvik lågbudget- och kompromisslösningar. Skapa långsiktigt, hållbara, smarta och energieffektiva anläggningar som ger goda förutsättningar för fysisk aktivitet tillika elitprestation. *Design för alla* ska var vägledande.

Rapporten visar på att närhet, tillgänglighet och användbarhet är tre viktiga faktorer för att främja fysisk aktivitet i den byggda miljön. Idrottens anläggningar och ytor för fysisk aktivitet bör diskuteras förvaltningsövergripande i relation till den strategiska fysiska planeringen och prioriteras i lokalförslagsplanerna och översiktsplanen.

För att uppnå och aktivt bidra till *utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor* bör resurser avsättas permanent för att långsiktigt utveckla slutsatserna i rapporten mot en framtida strategi för fysisk aktivitet och idrott i Östersunds kommun. Förvaltningen bör ges utrymme och tillhörande resurs för att arbeta med att utveckla idrottsanläggningar, aktivitetsytor och föreningsverksamheten.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Varje kommun har sina unika förutsättningar att arbeta utifrån, men många faktorer är gemensamma. *Rapporten för utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor* syftar till att kunna presentera och motivera en hållbar och långsiktig utveckling av idrottsanläggningar, aktivitetsytor samt förenings- och verksamhetsutveckling i Östersunds Kommun i ett 20-årsperspektiv. Östersunds kommun vill skapa en samlad bild av idrottsanläggningar och aktivitetsytors behov, kostnader, utvecklingsmöjligheter och verksamheter som nyttjar anläggningarna.

Kultur och fritidsnämnden har ett brett uppdrag som täcker medborgarnas ”fria tid” och där den spontana och organiserade idrotten är inkluderad. Fokusgrupp är åldrarna 7–20 år. Östersunds kommun har i uppdrag att inspirera till idrott och rörelse för alla oavsett bakgrund och förutsättningar. Det *sociala hållbarhetsmålet* för Östersunds kommun: *kommunen skapar förutsättningar för en meningsfull fritid och sunda levnadsvanor* är övergripande målet för projektet.

Rapporten ser idag en generell trend att den fysiska aktiviteten minskar hos hela befolkningen, samtidigt som andelen överviktiga och den psykiska ohälsan ökar. Utbildning, samverkan och ansvar inom och mellan kommunen och mellan samhällets olika aktörer är en framgångsfaktor till ökad fysisk aktivitet och folkhälsa.

Rapporten har ambitionen att svara på frågorna VAD och VARFÖR utifrån projektdirektivet och kommer att ligga till grund för en framtida *Strategi för utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor*. Strategin kommer bygga på rapporten och innehålla en aktivitetsplan (HUR) med riktade åtgärdsförslag kopplat till metoder som visar hur kommunen planerar att uppfylla det rapporten identifierat och dess slutsatser.

Rapporten har utgångspunkt i följande dokument

Östersunds kommuns:

- Tillväxtplan *Mer Östersund*
- Översiktsplan: *Östersund 2040*
- *Plan för idrott*

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

- *Anläggningar för kultur, idrott och fritid*

Riksidrottsförbundet (RF)

- *Ingen idrott utan anläggning/idrottsmiljö – Framtida behov av idrottsanläggningar/Idrottsmiljöer*
- *Anvisningar för barn- och ungdomsidrott*
- *Strategi 2025*

1.2 Syfte

Rapportens huvudsakliga syfte är att på ett tydligt och sammanfattande sätt ge en bild av kommunens idrottsanläggningar och behov i relation till de verksamheter och medborgare som nyttjar anläggningar och ytor. Rapporten har ambition att visa på och motivera en hållbar och långsiktig utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor i Östersunds kommun i ett 20-årsperspektiv. Rapporten ska ligga till grund för prioriteringar och politiska beslut och kopplas till en strategi.

Rapporten syftar till att:

- Visa på behov av underhåll och drift
- Visa på behov av utveckling och reinvestering
- Visa på behov av eventuell avveckling
- Visa på behov av nyinvestering

- Visa på behov av och samverka i utvecklingen av verksamheter på kommunens anläggningar
- Visa på behov av framtida samverkansformer.

1.3 Metod

Fokus och stort utrymme i *utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor* har lagts vid att skapa delaktighet och dialog med idrottens föreningar, samt andra målgrupper och intressenter för rapporten. Information om processen har kommunicerats via kommunens hemsida och Facebook, samt via utskick från projektledaren. Vid *Idrottsforum* och *Anläggningsforum* skickades pressinbjudningar. Sveriges Television gjorde ett inslag utifrån anläggningsutveckling vid Idrottsforum i januari 2018.

Idrottens föreningar utgör till stor del den organiserade verksamheten på våra bokningsbara anläggningar och aktivitetsytor och har därför fått en stor plats i processen. Kommunen har med fokus på delaktighet och dialog haft ambitionen att skapa en bra grund för nulägesanalys. Kommunen har arbetat utifrån delaktighetstrappan, en modell som Östersunds kommun använder sig av och som ligger till grund för det som kallas medborgar- och brukardialog.

1.3.1 Idrottsforum

Östersunds kommun är en av medarrangörerna till *Idrottsforum* tillsammans med Jämtland/Härjedalens idrottsförbund och Östersunds idrottsråd. Idrottsforum är årligt återkommande, och syftet är att skapa nätverk och samverka mellan idrotterna i kommunen. Östersunds kommun informerade om *Utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor* och bjöd in föreningarna till våra digitala dialoger och förankrade tidsplanen kopplat till rapporten. Över 100 personer deltog och deltagarna var i huvudsak idrottsföreningar och förbund samt representanter från näringslivet och turismnäringen.

1.3.2 Digitala dialog

Kommunen har genom tre digitala dialoger bjudit in kommunens föreningar att svara på frågor kopplat till verksamheten och anläggningen. Syftet var att skapa ett bra underlag för en nulägesanalys av Östersund som idrotts- och aktivitetsstad idag, samt föreningarnas verksamhet och behov för framtiden i relation till anläggningen.

- 133 föreningar bjöds in att vara med och aktivt delta i utvecklingen genom digital dialog.
- 12 föreningar tackade nej eller tyckte inte att det var relevant för deras verksamhet. T.ex. företagsföreningar.
- 16 föreningar svarade ej på telefon, sms, e-post eller brev.
- 18 föreningar valde att inte bidra till dialogen.
- 81 föreningar har bidragit till en eller fler digitala dialoger.

Digital dialog 1: Inventering och uppdaterad basinformation från kommunens föreningar.

Digital dialog 2: Fördjupade medlems- och verksamhetsuppgifter och behov och i relation till anläggningar och ytor.

Digital dialog 3: Övergripande och strategiska frågor kopplat till föreningen, idrotten, anläggningen, evenemang och utvecklingen av dessa områden.

1.3.3 Kartor och geografisk information

Rapporten för utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor har i samarbete med kommunens lantmäteriafdelning och dess GIS-ingenjörer utvecklat kartor med geografisk information s.k. GIS-kartor som samkörts tillsammans med relevanta faktorer för projektet och framtida utveckling. Kommunens idrottsanläggningar och aktivitetsytor har inventerats, lokaliserats och markerats på kartor som ger en bra överblick i relation till närhet, befolkning, grönområden, idrottsanläggningen och aktivitetsytor. I framtiden finns ambitionen att via den dynamiska GIS-kartan enklare kunna visa på tillgången av och tillgängligheten till anläggningen eller ytan. Det ska också vara möjligt att via kartan kunna få användbar

information och eventuell möjlighet att boka. Under slutet av 2018 och början av 2019 kommer kommunens webbkartor att läggas över i ett nytt system med fler möjligheter. Därför har projektet valt att invänta bytet av system för att senare kunna utveckla och integrera idrottens anläggningar och aktivitetsytor med nya förutsättningar och förbättrade möjligheter.

1.3.4 Anläggningsforum 31 maj 2018

Syftet med Anläggningsforum var att informera och inspirera samt skapa dialog och delaktighet i *Utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor i Östersunds Kommun*. Den övergripande frågan var: hur skapas mer rörelse för fler genom utvecklingen av våra anläggningar och aktivitetsytor 20 år framåt. Målgruppen för *Anläggningsforum* var idrottsföreningar och verksamma arrangörer. Ett av kommunens mål med *Anläggningsforum* var att ta del av, fånga och sammanfatta olika perspektiv och viljor i frågan om framtida anläggningsutveckling för alla samt delge resultatet för de digitala dialogerna med föreningarna och beskriva det sammanfattade nuläget för Östersunds kommun.

Under punkten *Öppet forum* fick deltagarna i blandade grupper i samarbete med SISU-idrottsutbildarna diskutera och reflektera utifrån följande frågeställningar:

1. Vilka aktivitetsytor och anläggningar ser du störst behov av att utveckla i Östersunds kommun de kommande 20 åren? Prioriteringar kopplat till anläggning och idrott.
2. Idrott och rörelse för alla (Individ) - Hur ska idrotten behålla fler aktiva längre och inspirera nya målgrupper att vilja vara aktiva?
3. Anläggningen (Arenan/miljön) - I vilka miljöer kan man bedriva er idrott förutom befintlig tränings- och tävlingsmiljö?
4. Samarbeten (Samhället) - Vilken annan idrott, företag eller verksamhet skulle din förening tänka sig att samarbeta med?

Sammanfattade diskussioner ligger som referens till arbetet med att prioritera utvecklingen av anläggningar och ytor och finns redovisat som bilagor.

1.3.5 Medborgardialoger

Kommunen har under våren 2018 genomfört dialoger med medborgare som nyttjar kommunens anläggningar och aktivitetsytor. Dialogerna har bestått av två olika medborgarundersökningar. Kommunens grundskoleelever i årskurserna 3, 6, och 9 har bidragit med sina synpunkter samt en undersökning riktad till medborgare från 15 år och uppåt. Dessa dialoger och undersökningar innebär att projektet nått ca. 3,4 % av den totala befolkningen i kommunen.

Skolundersökning fritid och aktivitet – Östersunds kommun, grundskolan.

Målgruppen för undersökningen var elever i årskurserna 3, 6 och 9 i Östersunds kommun. Undersökningens tidsperiod var 23 augusti - 14 september 2018 i syfte att fånga och undersöka nuläget, tillgängligheten samt viljan till en aktiv fritid i Östersunds kommun i relation till geografi, befintliga och nya aktiviteter, idrottsanläggningar, skolan och aktivitetsytor. Målsättningen var att skapa ett bra underlag för rapport och politiskt beslut. På lång sikt är målet att skapa en riktning för utveckling av aktiviteter och aktivitetsytor för meningsfull skol- och fritid.

Fritid & fysisk aktivitet – medborgarundersökning Östersunds kommun:

Målgruppen för undersökningen var medborgare som är fysiskt aktiva och vistas i Östersunds kommun på fritiden. Undersökningens genomfördes under sommaren 2018 i syfte att få medborgarnas synpunkter för att tydligare veta vilka aktivitetsytor och idrottsanläggningar Östersunds kommun utvecklar i framtiden. Målsättningen var att fånga och mäta nuläget för Östersunds kommuns medborgare i relation till fritid och fysisk aktivitet för att på kort sikt kunna skapa ett bra underlag för rapport och politiskt beslut. På lång sikt är målet att ge en riktning för utveckling av aktiviteter och aktivitetsytor för alla medborgare i kommunen för en ökad folkhälsa.

1.3.6 Projektorganisation

Projektets organisation har bestått av en politisk ledningsgrupp, en styrgrupp, en projektgrupp och en referensgrupp. Under projektets gång har Östersunds idrottsråd upplöst. Östersunds Idrottsråd utgjorde tillsammans med representanter för politiken, Jämtland/Härjedalens idrottsförbund och tjänstemän på Kultur och Fritidsförvaltningen Samverkansråd Idrott.

Ledningsgruppen har besatt av:
Sittande Kultur och Fritidsnämnd 2018.

Styrgruppen har bestått av:
Johan Palm, Förvaltningschef Kultur & Fritidsförvaltningen,
Henrik Jansson, Enhetschef för Kultur & Fritidsförvaltningen,
Johan Bürger Hyllienmark, Projektledare, Kultur & Fritidsförvaltningen.

Projektgruppen har besatt av:
Joakim Halvarsson, Enhetschef Teknisk förvaltning - Bad & Camping,
Ulf Norlén, Enhetschef Teknisk förvaltning - Park & Fritid,
Mats-Olof Berglund, Enhetschef Teknisk förvalt, Arenabyn,
Stefan Tengblad, Driftsansvarig Arenabyn,
Roger Hedlund, Driftsansvarig Arenabyn,
Frida Larsson, Stadsträdgårdsmästare Trafik och park,
Patrik Bergström, Fastighetsintendent, Barn & Utbildningsförvaltningen,
André Norberg Fastighetschef, Teknisk förvaltning,
Per Johansson, Förvaltningschef Område Tillväxt,
Jenny Jernström, Strateg Fysisk planering, Mark & Exploatering,
Bengt Gryckdal, Enhetschef Mark & Exploatering,
Liselotte Halvarsson, Utredare Kultur & Fritidsförvaltningen,
Bert-Olof Zackrisson, Utredare Kultur & Fritidsförvaltningen,
Johan Bürger Hyllienmark, Projektledare, Kultur & Fritidsförvaltningen.

Referensgrupper

- Samverkansråd idrott,
- Östersunds Idrottsråd,
- Jämtland-Härjedalens Idrottsförbund,
- Föreningslivet bestående av idrottsföreningar, specialförbund och arrangörer m fl,
- Barn och ungdomar, med syfte att representera ungdomarnas behov och synpunkter i ett anläggningsutvecklingsperspektiv,
- Kommunens strategier inom områden som tillgänglighet, jämställdhet, folkhälsa, miljö och integration,
- Sakkunniga på övriga förvaltningar samt kommunens politiska nämnder och råd.

1.3.7 Tidsaxel

Januari: Uppstart och planering, medarrangör till *Idrottsforum*, Östersund. Presentation av projektet för kommunens idrottsföreningar, Östersunds idrottsråd och inbjudan personer från näringslivet samt tjänstemän och kommunalpolitiker.

Februari: Studiebesök av externa anläggningar och inventering av lokala anläggningar, aktivitetsytor och omvärldsbevakning, djupintervjuer med representanter för Riksidrottsförbundet och Sveriges kommuner och landsting.

Mars: Uppstart av digital dialog 1–3 med föreningarna i kommunen. Inventering av lokala anläggningar, aktivitetsytor och omvärldsbevakning. Studiebesök och deltagande i div föreläsningar och konferenser.

April: Utveckling av GIS-kartor. Analys av digital dialog 1–3.

Maj: Fortsatt analys av digital dialog 1–3. Planering, genomförande och utvärdering av Anläggningsforum.

Juni: Efterarbete *Anläggningsforum*, medborgardialog +15 år

Juli: Medborgardialog +15 år

Augusti: Medborgardialog +15 år och medborgardialog grundskolan.

September: Rapportskiss + analys medborgardialoger

Oktober: Rapportutformning

November: Rapportutformning, synpunkter från idrottsföreningarna och remiss

December: Rapportmodulering och politiskt beslut i Kultur & Fritidsnämnden

1.3.8 Remissförfarande

Rapporten har i dess färdigställande för synpunkter godkänts av Kultur och Fritidsnämnden (KFN) och skickats ut till medborgare, idrottsföreningar samt Jämtland/Härjedalens idrottsförbund för synpunkter. Rapporten har efter detta modulerats och beslutats av KFN.

1.4 Förtydliganden och avgränsningar

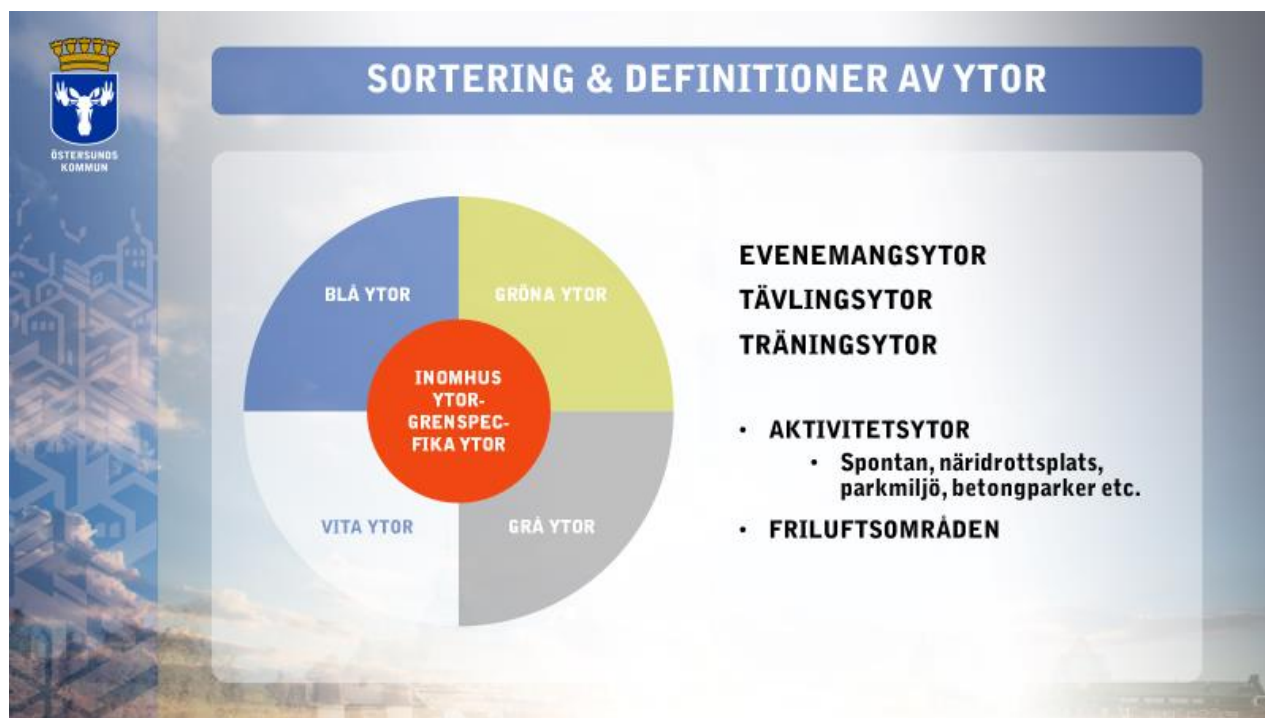
Projektet innefattar i första hand kommunens idrottsanläggningar. Rapporten räknar in spontanidrottsplatser och närvidrottsplatser till aktivitetsytor. Projektet har valt att koppla frågeställningarna i projektdirektivet (2. Omfattning) till framtida strategi. Utveckling av aktivitetsytor, spontanidrott och ej föreningsorganiserad idrott är prioriterat men kommer ej att behandlas i rapporten utan kopplas till rapportens slutsatser och efterföljande arbete och framtida strategi.

Rapporten utgår ifrån Östersund kommuns övergripande mål under social hållbarhet: *kommunen skapar förutsättningar för en meningsfull fritid och sunda levnadsvanor* samt specifika delar av: *Översiktsplan 2040, Tillväxtplanen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) Måttboken, Riksidrottsförbundets (RF) strategi 2025* och kopplat till specifika nämndmål för Kultur & Fritidsnämnden,

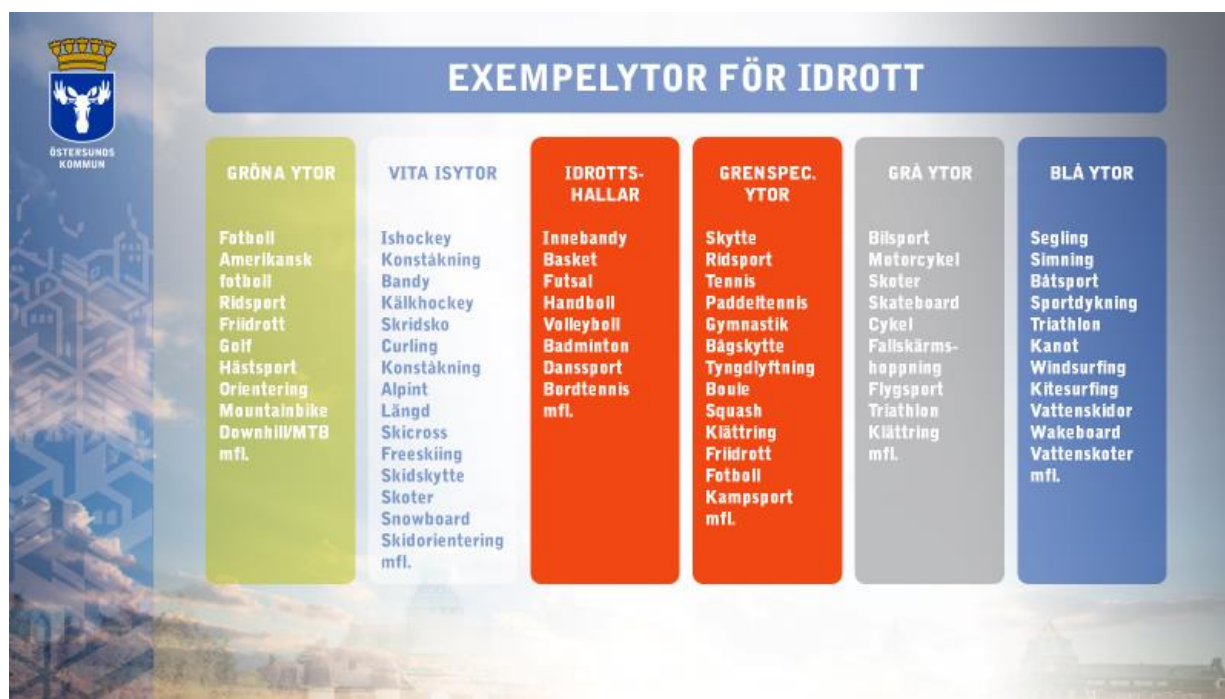
1.5 Begrepp

Projektet *utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor* har jobbat utifrån olika kategorier av ytor som delvis definierats efter färg för att enklare kunna sortera och identifiera olika behov i relation till aktivitetsytan. Blåa ytor representerar ytor på och i vatten. Gröna ytor är t.ex. gräs och skog. Vita ytor är is och snö medan gråa ytor representerar betong och asfaltytor. Till detta kommer inomhusytor i form av idrottshallar och idrottsspecifika ytor.

Definitioner som används i projektet:

- **Idrottsanläggning:** Ett anlagt eller anvisat område för någon form av tävlingsidrott, spontanidrott eller motionsverksamhet oavsett ägandeförhållanden. (RF)
- **Aktivitetsyta:** Miljöer för fysisk aktivitet. Anlagd för generella eller specifika ändamål. Platser som inte är anlagda eller anvisade men där det ändå utövas idrott och annan fysisk aktivitet. Yta för spontanaktivitet och rörelse. I första hand icke föreningsorganiserad idrott eller verksamhet t.ex. näridrottsplats.
- **Evenemangsytor:** Arenor eller anläggningar som kan användas av extern part för evenemang eller förening för tävling, match eller andra idrott- och kulturarrangemang av med större publik och eller besökare
- **Tävlingsytor:** Ytor där elitidrott och eller tävlingsidrott enligt respektive idrotts regelbok kan bedrivas ändamålsenligt.
- **Träningsytor:** Ytor för träningsverksamhet av idrott för alla åldrar. Tävlingsverksamhet för lägre åldrar.
- **Friluftsanläggningar:** Anläggning/yta nära natur och kultur för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.
- **Spontanidrottsplatser:** Anlagd yta för rörelse och fysisk aktivitet som används för ej organiserad föreningsverksamhet.
- **Näridrottsplatser:** Avgränsad, anlagd flerfunktionsyta för idrott, rörelse och fysisk aktivitet.

1.6 Utmaningar för kommunen

1.6.1 Kommunens organisations- och samverkansformer

Inom Östersunds kommun tillämpas idag en så kallad beställar- och utförarmodell där Kultur och fritidsförvaltningen är ägare av flertalet anläggningar och beställer driften samt skötsel och underhåll från teknisk förvaltning. Under 2018 fattade kommunfullmäktige beslut om att samla det kommunala ägandet av fastigheter i ett bolag. Vidare finns ett beslut om att utreda hela kommunens beställar- och utförarmodell under 2019. Modellen används allt mer sällan av Sveriges kommuner och dess lokala effekter är ifrågasatta samt vilka effekter den har för medborgaren. Pågående och kommande utredningar innebär att tidigast under 2020 kommer den kommunala organisationen då det gäller området idrott att finnas på plats.

1.6.2 Geografi och klimat

Östersunds geografi och tillhörande klimat innebär att det finns fyra årstider och säsongsvariationer. Kommunen ser det som en styrka men det innebär också ökade kostnader i form av att kommunen behöver tillhandahålla många olika anläggningar och aktivitetsytor för att uppfylla behoven. Vissa idrotter och aktiviteter har bättre och mer gynnsamma förutsättningar än andra. Östersund har tidigare marknadsfört sig som "Vinterstaden". Traditionella sommaridrotter utomhus får en kortare meteorologisk sommarsäsong än t.ex. Skåne och på så vis blir de mindre tillgängliga.

1.6.3 Kommunens prioritering av grönområden, idrotts- och aktivitetsytor

I samband med urbanisering och förtätning av staden sker förändringar och förflyttningar i den fysiska staden. Trenden nationellt och lokalt är att grönområden, idrott- och aktivitetsytor får stå tillbaka i samband med förtätning. Exempel på detta är att antalet bostadsnära spontanissytor och bollplaner minskar. I Östersund finns exempel på att idrottsytor har tagits bort för andra ändamål och att vissa idrottsytor flyttats från centralare delar av staden till stadens utkanter.

2. Utgångspunkt i rapporten

Utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor har drivits i projektform under 2018. Med internationella influenser, nationella erfarenheter och utifrån lokala förutsättningar har projektet sammanställt den fakta och erfarenhet som ligger till grund för rapportens slutsatser. Denna information har delats upp utifrån våra två huvudrubriker (listade nedan) och i text beskrivits under rubrikerna *Omvärldsanalys* och *Nulägesanalys*.

1. Medborgare, fysisk aktivitet och idrott

Skapa mer fysisk aktivitet för fler oavsett bakgrund och förutsättningar.

2. Anläggningar och aktivitetsytor

Skapa tillgängliga, trygga och inspirerande miljöer att utvecklas och lyckas i.

2.1 Omvärldsanalys

Sverige är ett land med en stark idrottstradition, som nått stora framgångar både i form av olympiska medaljer och välmående. Förutsättningarna att utöva sin idrott ser olika ut och beror på många olika faktorer. Historiskt och generellt har tillgången till idrottsanläggning varit god och möjliggjort en positiv utveckling för idrotten. Det statliga stödet till idrotten har varit och är fortfarande stort. Samhället förändras i allt snabbare takt och kommunerna står inför nya utmaningar, idrottsrörelsen likaså. Globaliseringen, urbaniseringen och digitaliseringen är trender som påverkar alla i dagens samhälle. Till det kommer rapporter om försämrad folkhälsa, klimatfrågan och framtida brist på resurser. Rapporten har identifierat en rad olika förflyttningar som påverkar utvecklingen.

2.2 Omvärldsanalys – Medborgare, fysisk aktivitet och idrott

2.2.1 Fysisk aktivitet och folkhälsa

Trenden är att befolkningen är mindre fysiskt aktiv men lever längre samtidigt som den psykiska ohälsan ökar. Gruppen pojkar i grundskolan är den enda gruppen som uppnår den dagliga dosen fysisk aktivitet men endast under veckodagarna. Trots en alarmerande utveckling sett till folkhälsa för den breda populationen och en ökad polarisering är tendensen att fler och fler blir medvetna om sin situation i relation till fysisk aktivitet och kost.

Det har skett en förflyttning från den ideella idrottsrörelsen till en mer professionell och privatiserad verksamhet där de icke föreningsorganiserade verksamheterna och aktiviteterna formerar sig utifrån sina villkor och möjligheter. Medlemskap och anpassning till tider kan upplevas som kravfyllt vilket ställer ökade krav på skräddarsydda och flexibla lösningar. Privata företag har anpassat sig till nya förutsättningar. Idag finns t.ex. dygnet runt-öppna gym som är tillgängliga när det passar individen. Även ett ökat intresse för aktivitetsformer med meditativa inslag som t.ex. yoga i en allt mer kravfylld omvärld. Intresset för att delta i motionslopp är stort och träningsturismen växer. Individuell ledarledd utveckling är ett alltmer utvecklat koncept med exempel som personliga tränare och trampolinparker där individen utifrån sina förutsättningar får utvecklas under vägledning. Dessa verksamheter bedrivs idag av privata aktörer till skillnad från tidigare då detta ansvar togs av den lokala föreningen.

De som redan är fysiskt aktiva rör på sig ännu mer och de inaktiva ännu mindre, vilket bidrar till en ökad polarisering även på folkhälsoområdet. Idrottsrörelsens trösklar är ofta höga och ställer i många fall krav på förkunskap. Ungas föreningsidrottande relaterar till sociokulturella och socioekonomiska faktorer. Generellt sett kan det påvisas att ju högre utbildnings- och ekonomisk kapital som föräldrarna har, desto större är chansen att barnen är medlemmar i en idrottsförening och är aktiva långt upp i åldrarna. Utbudet av offentliga idrottsanläggningar är bättre anpassat för män än för kvinnor, och för personer utan funktionsnedsättningar än med. Den organiserade barn- och ungdomsidrotten är prioriterad i jämförelse

med den icke-organiserade, såväl som den prestationsinriktade tävlingsidrotten i jämförelse med den mer hälso-/rekreationsinriktade motions- och upplevelseidrotten.

2.2.2 Barnperspektivet

Idrottsrörelsen möter någon gång under uppväxtåren ca 80% av våra barn och unga. Skolan möter nära på 100%. Trots detta lyckas inte idrotten och kommunerna gemensamt fånga intresset för, utbilda i och inspirera till en hälsosam livsstil med fysisk aktivitet och god kosthållning som bas för en långsiktig och hållbar folkhälsa

FN:s barnkonvention består av 54 artiklar som fastslår barns rättigheter i olika områden. Fyra av artiklarna är vägledande för hur helheten ska tolkas och brukar kallas för barnkonventionens grundprinciper. De fyra artiklarna är:

Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3: Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.

Artikel 6: Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12: Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Utöver artikel 3 som blir vägledande för kommunen är artikel 31 väldigt relevant för det framtida arbetet och kommunens föreningar. *"Varje barn har rätt till lek, vila och fritid". Lek associeras ofta med små barn. Men lek kan handla om väldigt många olika aktiviteter – för alla åldrar. Det kan handla om att sporta i föreningar och organisationer och rätten att påverka."* Barnkonventionen blir lag 2020. Lagen kommer att stärka barns och ungdomars rättigheter och skapa möjligheter för kommunen i frågor som fysisk planering och en socialt hållbar stadsutveckling där närhet, tillgänglighet och användbarhet till och av idrott och aktivitet prioriteras. Enligt Riksidrottsförbundet (RF) behövs det en förändring inom idrotten då den historiskt inte varit tillräckligt bra på att anpassa barn och ungdomars idrott till vad de vill och behöver ha för former av träning och tävling. Idrotten har kopierat de sätt och former som används för vuxna trots att det ofta inte är bästa formen för att utbilda idrottande barn och ungdomar. RF har tydliga riktlinjer i sina anvisningar för barn och ungdomsidrott.

2.2.3 Idrotten och föreningslivet

Förflyttning från den ideella idrottsrörelsen till en mer professionell och eller privatiserad verksamhet får effekter på individ och föreningar. De stora idrotternas seriespel är idag återkommande evenemang med stor ekonomisk omsättning och tillgängligt i hemmet via TV & media. Idolerna och de idrottsliga förebilderna har förflyttats från att var personer i regionens eller stadens lag till världsstjärnorna i de stora ligorna eller tävlingarna. Idrott, lek och spontanidrott har förflyttats in i mer organiserad verksamhet i allt lägre åldrar med ökade krav och förväntningar på anläggningarna. Föreningarna upplever svårigheter att rekrytera ledare som stannar kvar och är verksamma inom föreningen. Idrotternas naturliga säsongvariationer har till viss del suddats ut till förmån för året runt verksamhet och delvis lett till ökad konkurrens mellan idrotterna. Detta kan försvåra för barn och ungdomar att hålla på med och prova på flera idrotter, vilket är en negativ utveckling. Den samlade vetenskapen påvisar gång på gång vikten av allsidig och varierad träning med en långsiktig progression och succesiv ökning av belastning. Detta för bästa motoriska utveckling och framtida rörelsekompetens, samt intresse för att i framtiden vilja vara aktiv, förstå sin kropp och sitt sammanhang. Vuxnas påverkan på den organiserade barn- och ungdomsidrotten har tillsammans med ett ökat resultatfokus i samhället gjort att flertalet idrottsförbund valt att reglera resultathanteringen genom att ta bort resultatlistor och tabeller. Detta för att stärka signalvärdet av en glädjefylld, sund barn- och ungdomsidrott.

Riksidrottsförbundet har i sin strategiska plan, *Strategi 2025* identifierat fem prioriterade utvecklingsresor för idrotten. Utvecklingsresorna är: *Den moderna föreningen engagerar, Inkluderande idrott för alla, En ny syn på träning och tävling, Jämställdhet för en framgångsrik idrott och Ett starkt ledarskap.* Detta är något som alla förbund, distrikt och lokala föreningar anslutna till RF behöver förhålla sig till och jobba för att uppnå. Idrotten är den grupp som till stor del fyller våra bogningsbara arenor, idrottsanläggningar och aktivitetsytor med aktivitet och liv.

2.2.4 Subventioner och bidrag

Statens direkta stöd till idrotten nationellt uppgår till ca 2 mdkr och kommunernas direktriktade stöd inkl. subventionerade hyreskostnader motsvarar ca 7 mdkr. Till detta tillkommer statens indirekta stöd, t.ex. sjukvårdskostnader för idrottsskador, polisbevakning vid evenemang och kommunernas indirekta stöd som t.ex. markupplåtelse och infrastrukturåtgärder. *Det lokala aktivitetsstödet (LOK)* infördes 1971 och syftar till att stötta föreningarnas barn och ungdomsverksamhet i åldersspannet 7–20 år. Stödet har sett liknade ut från starten med mindre justeringar längs resans gång. Synpunkter på LOK-stödet i sin nuvarande form är att det gynnar lagidrotterna som inte kräver samma ledartäthet och att det till stor del mäter kvantitet. Kvantitativ träning i unga åldrar och sammankomster utanför normal säsong kan i många fall gå motsatt riktning RF:s anvisningar för barn och ungdomsidrott.

2.2.5 Kultur, tradition, normer och beteenden

Idrotten har en stark tradition och generellt stort stöd i samhället. Likt samhället har idrotten utvecklat nya kulturer, normer och beteenden som t.ex. nya idrotter och sätt att röra på sig. För att stimulera utveckling, optimera och tydliggöra kommunens uppdrag och dess subventionering är det viktigt att ha relevanta underlag för bedömning, att aktivt synliggöra normer och att var lyhörd medborgarna. Att utifrån ett normkritiskt jämställdhets- och jämliks perspektiv sträva efter att skapa likvärdiga möjligheter och förutsättningar till idrott och fysisk aktivitet, oavsett kön, ålder, funktionshinder eller utländsk bakgrund.

I Sverige, ur ett anläggningsperspektiv idag är det en självklarhet att i stort sett varje kommun äger och driver en ishall där medborgarna åker gratis vissa tider, medan medborgarna betalar inträde för att simma och köper liftkort för att åka skidor. Längdskidor har under lång tid varit kostnadsfritt. Fler och fler anläggningsägare tar idag betalt för att åka längdskidor, men generellt är det svårt att få betalt då traditionen bjuder att det ska vara kostnadsfritt. Golf t.ex. drivs i princip helt i privat regi. Skatteverket utvecklade reglerna för friskvårdsbidraget 2018 så även dyrare sporter som golf och ridning ingår. Att reflektera över och motivera tradition, kultur, normer och beteenden blir viktiga faktorer i en kommunal anläggningsutvecklingsprocess för ökad fysisk aktivitet, mer inkluderande miljö och förbättrad folkhälsa.

2.3 Omvärldsanalys - Anläggningar och aktivitetsytor

Sveriges kommuners direkta och indirekta satsningar på arenor, anläggningar och aktivitetsytor ser olika ut och bygger till stor del på geografiska förutsättningar, idrottstradition och kultur. Detta har legat till grund för och styrt inriktning och prioriteringar som kommunen valt, och vilka finansiella medel som skjutits till. I flera fall har det funnits kommersiella intressen till följd av ett eller flera elitlag som varit verksamma med sin tävlings- och träningsverksamhet på arenan. Ofta har ytor och anläggningar skapats för specifika ändamål, verksamheter, önskemål och de samhällsgrupper dessa attraherar. Övergripande horisontella perspektiv såsom jämställdhet, mångfald och tillgänglighet har oftast inte fått lika mycket utrymme och i viss mån prioriterats bort. Kommunala prioriteringar har ofta styrts av faktorerna idrottens popularitet och kommunernas ekonomi. Idrott och anläggningsfrågor är inte reglerat i lag på samma sätt som t.ex. skolan vilket gör att det inte har lika hög prioritet. Hur anläggningsfrågorna drivs i kommunerna bygger till stor del på kultur, tradition och vilken status och genomslagskraft idrottspolitiska program och lokalförsörjningsplaner för idrotten har lokalt. Vikten av samverkan inom och mellan kommunens förvaltningar har visat sig vara en framgångsfaktor då idrott- och fritidsfrågorna traditionellt spänner över flera förvaltningar.

Ett gott exempel är Uppsala kommun som koordinerar sina nio olika lokalförsörjningsplaner för att optimera för medborgarna och effektivisera sitt arbete och samköra t.ex. skol- och idrottsprojekt i samma geografiska område. I samma kommun håller man också på att ta fram Aktivitetsytefaktor. Den är en beräkningsmetod motsvarande Grönnytefaktorn, och används för planering och för att skapa en samlad bild av många olika behov, hos många olika målgrupper, kartlagda på olika sätt. Aktivitetsytefaktor syftar till att möjliggöra aktivitetsytor och parker i byggd miljö för att i ett senare skede användas för att mer precist kunna utforma ytor och som kan mäta värdet för fysisk aktivitet på t.ex. skolgårdar, allaktivitetsplatser, parker m.m. Verktyget kombinerar och värderar den fysiska miljön, dess storlek och dess kvalitetsmässiga

innehåll. Med hjälp av detta kan den fysiska utemiljöns värde beräknas genom att olika aspekter av den fysiska miljön sammanställs och analyseras.

Intresset för fysisk aktivitet och idrott är stort, vilket ger ett ökat samhällsstöd. Idrottsrörelsen, friluftslivet och allmänheten har stor efterfrågan till våra arenor, idrottsanläggningar och aktivitetsytor. Nyttjandet är högt i städernas stora centrala idrottshallar och specialanläggningarna medan det på landsbygden generellt sett är lägre nyttjande av anläggningarna vilket ökar tillgängligheten.

Utvecklingen i större och mindre städer är att bygga arenaområden där idrotter som kräver specifika idrottsytor med publikkapacitet kan samlas. Ofta är detta arenor eller byggnader som kan inhyra större och mindre evenemangs- och tävlingsytor utifrån behov och antal utövare i kommunen. Idrotter som till stor del använder samma yta och ramverk har oftast arenor med publikkapacitet byggts i arenabyarna som t.ex. innebandy- och basketarenor. Arenaområdena är ofta placerade i utkanten av staden där exploateringsyta har funnits. Arenaområdena har motiverats med samordnings- och stordriftsfördelar men har ofta blivit kostsamma att bygga och driva och anpassade efter de stora idrotterna och nyttjas vanligtvis av junior och elitverksamhet i huvudsak.

Alternativet till att bygga stora arenor har varit att upprätta övertryckstält och konceptanläggningar. Dessa har varit billigare och lättare att uppföra, men ofta saknat efterfrågade biytor och inte passat för långt specialiserade idrotter. En stor utmaning för kommunerna har varit att möta de arena- och anläggningskrav specialidrottsförbunden och internationella förbund ställer. Historiskt har bredd- och elitidrotten varit nära sammanflätat och subventionerats med offentliga medel.

Spontanidrottsanläggningar såsom utegym, bollhallar, isbanor, närvidrottsplatser och betongparker har uppförts nära människor och ofta haft flexibla aktivitetsytor och öppettider, men har utnyttjats mest av de som redan aktiva, och framförallt av pojkar.

2.3.1 Från multianläggningar till flerfunktionellt och optimerat

Många delar i det moderna samhället handlar om att optimera och utnyttja våra resurser i förtätningen som sker. Flertalet multianläggningar har skapats men erfarenheten av multi verkar resultera i mycket av lite. Multianläggningar är ofta för generella och tänkta att kunna täcka stora behov vilket inte visat sig fungera för idrotten. I viljan att tillgodose stora behov blir ofta konsekvensen att funktionaliteten blir sämre och att etablering och avetablering blir resurskrävande och kostsamt. Erfarenheter från framförallt enligt LOA-fonden i Danmark är flerfunktionella, flexibla och väl disponerade lösningar med tydliga avgränsningar och syften verkar vara det mest framgångsrika konceptet. Att optimera anläggningarna och verksamhetsytan är viktigt för att öka tillgängligheten och nyttjandet i anläggningarna. Breda korridorer och tillgängliga biytor skulle kunna användas för t.ex. uppvärmning och på så vis frigöra eller maximera tiden på huvudytan. Lågbudget- och kompromisslösningar har oftast en kortare livslängd och tenderar att bli kostsamma långsiktigt och inte uppfylla brukarnas behov av t.ex. biytor. Läktare är något som används förhållandevis sällan i relation till ytan den upptar och det finns idag moderna lösningar med t.ex. utdragbara läktare för att frigöra golvyta när inte publikbehovet finns. Lika självklart som att maximera golvytan bör det vara att också maximera volymen. Många verksamheter eller ytor är inte beroende av takhöjden och vissa lokaler kan det lämpa sig väl att bygga entresolplan (öppet våningsplan mellan våningar och eller tak) eller t.ex. motorikbanor med nätkonstruktioner längs väggar och på höjd.

Sociala ytor i närheten till idrott- och aktivitetsytor är en framgångsfaktor och ofta efterfrågat. Naturliga mötesplatser och ytor att umgås på i samband med match, träning eller evenemang. Ett ställe att umgås med kompisarna som komplement till idrotten och den fysiska aktiviteten som stärker tillhörigheten. Sociala ytor skapar förutsättningar för att umgås med kompisarna som är det enskilt största incitamentet till att barn är aktiva inom idrotten. För ökad fysisk aktivitet har det också varit uppskattat och framgångsrikt att i anslutning till anläggningar och hallar erbjuda aktivitetsformer för syskon och vuxna som annars skulle varit åskådare såsom klättrväggar, lekplatser eller utegym.

2.3.3 Säkerhet och trygghet

Säkerhet och trygghet är faktorer som påverkar den fysiska aktiviteten. Otrygghet kan vara ett hinder för fysisk aktivitet. God belysning, tydlig skyltning och öppna överblickbara ytor skapar trygghet och uppmuntrar till fysisk aktivitet. Att anläggningar och aktivitetsytor anläggs där det naturligt finns människor ökar också tryggheten. Noggrant underhåll av utrustning och anläggningar, utbildad personal och ett medvetet säkerhetstänkande utifrån lagstiftning och praxis är en given förutsättning för kommunernas anläggningar och arenor. Detta för att aktiva och publik ska kunna känna vara fysiskt aktiva tillika publik på ett tryggt, säkert och hållbart sätt.

2.3.4 Kommunikationer

Att samla större och fler anläggningar i ett område leder ofta till att fler personer behöver transportera sig längre vilket minskar tillgängligheten. Idrottsanläggningarna är sällan placerade centralt i städerna där kommunikationerna har sitt nav. Att delta i aktiviteter som bedrivs på idrottsspecifika anläggningar kräver förmågan och möjligheten till transport, vilket exkluderar en del medborgare och i vissa fall med ökad miljöpåverkan.

En god och hållbar trafiksituation med åtskilda vägar för bilister och cykel- och gångtrafikanter är önskvärt och en säkerhetsfråga som främjar fysisk aktivitet och är viktig för den fysiska strategiska planeringen för en hållbar stadsutveckling.

2.3.5 Finansiering och ägande

Rapporten ser idag ett förhållandevis brett utbud av idrottsanläggningar och aktivitetsytor i kommunen som till stor del möter medborgarnas och idrottens förväntningar och behov. Många anläggningar och aktivitetsytor drivs helt i kommunal regi, medan andra gör det helt i privat regi. Sedan finns det ett antal anläggningar däremellan med olika typer av ägande och driftslösningar. Det är kommunerna som tar det största ansvaret för att driva och äga idrottsanläggningar och aktivitetsytor samt att via olika stödformer till föreningsdrivna anläggningar och andra driftsformer möjliggör varierade verksamheter. Föreningsdrift tenderar att vara vanligare på landsbygden.

Anläggningar avsedda för ideell barn- och ungdomsverksamhet är ofta prioriterat ägande av kommunerna. Offentlig och privat samverkan har möjliggjort byggandet av anläggningar samtidigt som det finns flertalet exempel på när kostnaderna blivit för tunga att bära och anläggningen tagits över i kommunal drift. Förtätningen av staden gör att konkurrensen om markytan blivit hårdare. Regional samverkan och samarbeten över kommungränserna kan utvecklas ur ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv och nyttjande av redan etablerade anläggningar. En tydlig trend är att en allt större andel av anläggningarna ägs av kommunala bolag.

2.3.6 Bidragsnormer och hyresavgifter för idrotten

Det finns idag en rad olika modeller hos landets kommuner att hantera bidragsnormer och hyresavgifter för idrotten. Det finns modeller med ”nolltaxa” i syfte att stimulera och tillgängliggöra idrottsverksamhet för barn och ungdomar och generellt sett är avgifterna för bredd- och elitidrott starkt subventionerade och kommunerna bär de stora kostnaderna.

Med dagens bidragsmodeller för idrotten finns det grupper som inte i så stor omfattning nås av kommunernas subventioner gällande fysisk aktivitet. Bidragen stimulerar de som redan är aktiva och kvantitet premieras. Andra perspektiv som bör tas i beaktande är jämställdhet och mångfald. Dagens bidragssystem skapar möjligheter för den organiserade idrotten, men verksamhetens kvalitet är generellt svår att mäta. Bidragets grunder är väl genomarbetade men också generellt utformade, vilket gör det möjligt för föreningarna att inte uppfylla bidragets grunder men ändå få bidraget eftersom kravställningen är bred och generellt skriven.

2.3.7 Hållbarhet och goda nordiska exempel

Till dagens arenor och anläggningar som renoveras och nyetableras finns moderna lösningar och ett generellt tänk ur miljöperspektiv. Många utvecklings lösningar är relaterade till energiförbrukning och medvetna val av byggmaterial. Norge är det gott exempel på området där man samlat kunskap och kompetens i *Senter for idrettsanlegg og teknologi (SIAT)*. Ett till stor del statligt finansierat tvärvetenskapligt institut för bygg- och miljöteknik med målsättning att forska, utveckla och förmedla kunskap knutet till olika typer av idrottsanläggningar och teknologi samt att utbilda civilingenjörer inom samma område. Ett resultat av deras samlade arbete är hemsidan godeidrettsanlegg.no där samlat kunskap och kompetens runt olika typer av anläggningar och arenor.

Danmark har via Lokale og Anlægsfonden (LOA-fonden) utvecklat och skapat anläggningar för kultur- och fritidsändamål. Unikt för LOA är att de delar ut mellan 80–90 miljoner danska kronor årligen i bidrag till olika projekt inom fritidssektorn d.v.s. idrott-, fritid- och kulturliv. Stor del av finansieringen kommer från Danmarks motsvarighet till Svenska spel.

2.3.8 Omvärldsanalys evenemang

Sverige har historiskt mycket framgångsrikt arrangerat stora internationella idrottsevenemang och har ett gott rykte om sig att som värd och organisatör för stora evenemang. Idrott som evenemangsform är ett väl etablerat koncept i Sverige och en självklar mötesplats och reseanledning för många människor att njuta av idrott och gemenskap. Även i småskalig form har evenemang och cuper blivit en tilltalande mötesplats och inkomstkälla för idrottsföreningarna. Små som stora evenemang är upphov till inspiration och spänning för föreningslivet samtidigt som de större evenemangen får effekter för näringslivet och samhället. Större evenemang skapar arbetstillfällen, tillväxt och turistekonomiska effekter.

Riksidrottsförbundet (RF) har antagit en strategisk policy att få fler internationella evenemang till Sverige och har lanserat *46 aspekter av hållbarhet* som ett sätt att sprida fakta, kunskap och idéer för att både inspirera arrangörer av idrottsevenemang men också för att tydliggöra vad hållbarhet betyder inom olika områden. Den stora trenden bland stora internationella evenemang är att hållbarhetsfrågan och miljöpåverkan fått en mer framskjuten plats som tydligt märks vid t.ex. alpina VM i Åre och skidskytte-VM Östersund 2019. Internationellt sett har också hållbarhetsfrågan lyfts fram och Internationella Olympiska kommittén (IOK) har ändrat sina riktlinjer och krav på arenor för arrangören, vilket har gjort frågan för Sverige att vara värd för olympiska spel aktuell igen. Motiveringen för Sverige är grundad i hållbarhetstanken och i IOK:s nya finansieringsmodell. Med fokus på hållbarhet skulle Sverige i så fall inte i så stor utsträckning behöva upprätta nya arenor, utan till stor del kunna använda befintliga.

2.4 Nulägesanalys - lokala förutsättningar, fysisk aktivitet idrott & medborgare.

Östersunds kommun har ett engagerat och rikt föreningsliv med ett brett utbud av idrottsaktiviteter sett till befolkningen och kommunens storlek. Den icke föreningsorganiserade idrotten och friluftslivet har också en stark tradition och ställning i kommunen utifrån dess förutsättningar. De som inte är fysiskt aktiva har idrotten tillika riket svårt att nå inom ramen för de verksamheter som finns idag. Av Riksidrottsförbundets 71 specialidrottsförbund har 55 stycken verksamheter i kommunen och 38 förbund redovisade under 2017 verksamheter för personer i åldern 7–20 år. Motions- och gruppträning, golf och skyttesport är populära föreningsorganiserade verksamheter för vuxna. De största idrotterna barn, ungdomar och unga vuxna utifrån de digitala dialogerna är för pojkar: fotboll, ishockey, innebandy och basket. Ridning, fotboll och gymnastik är de populäraste idrotterna för flickor.

Med förändrade levnadsvanor och intressen har upplever föreningarna på landsbygden svårigheter med att rekrytera medlemmar till föreningen, både ledare och aktiva. Befolkningstillväxten i staden får effekterna att konkurrensen om platserna i de populäraste idrotterna ökar. Detta även till följd av att föräldrar introducerar sina barn i organiserad föreningsidrott i allt tidigare åldrar. Det ideella engagemanget minskar generellt inom idrotten och nästan 30% av de föreningar som deltagit i kommunens *digitala dialoger* uppger att de har anställda personer.

2.4.1 Elitidrott

Kommunen har stark tradition av elitidrott och idrottsevenemang. Historiskt sett var skridskor och friidrott stora idrotter med stora evenemang. I modern tid har idrotter som curling, skidskytte, längdskidåkning, basket och fotboll framgångsrikt bedrivit elitverksamhet med utgångspunkt i Östersund. Lagidrotter som spelar i högsta nationella ligan i kommunen 2018 är, Östersunds fotbollsklubb och Jämtland Basket. Det finns flera individuella idrottare på elitnivå i kommunen som representerar olika idrotter med olika förutsättningar inklusive Parasport. Flest individuella elitidrottare finns inom längdskidåkning och skidskytte. Av de 15 svenska OS-medaljer från Pyeong Chang 2018 representerades 10 av 15 medaljer helt eller delvis av idrottare bosatta i Östersund.

Av de föreningar som svarat på anläggningsundersökningen ser rapporten generellt sett att lagidrotterna är nöjda med sina huvudytor för träning och tävling. Gällande biytorna som omklädningsrum, förråd och sociala ytor såsom kafeteria etc. så påvisar fotbollen via Östersunds fotbollsklubb specifika behov om mer och fler förrådsytor och större omklädningsrum samt möjligheter till avgränsad gym- och rehabträning. Ishockeyn är nöjda med anläggningen och de sociala ytorna, men upplever att Östersund Arena är svårt att stänga av och avgränsa vid evenemang och matcher.

Mittuniversitetet, Svenska Skidförbundet och Svenska Skidskytteförbundet erbjuder idrottare som uppfyller studie- och idrottens krav möjligheten att kombinera universitetsstudier med elitidrottssatsning genom skiduniversitetet. Längd- och skidskytte är genomgående väldigt nöjda med sina träningsytor, biytor och tillgängligheten till dessa. Verksamheternas huvudsakliga yta är Skidstadion. Alpint skattar sin huvudsakliga träningsyta i kommunen Gustavsbergsbacken och Ladängen medel och att biytorna och tillgängligheten är mycket bristfällig.

2.4.2 Senioridrott och ålderskategori 17–20 år

Generellt sett är svarande idrotter nöjda med sina ytor för träning, tävling och biytor samt tillgängligheten till dessa. Klubb- och anläggningsspecifika variationer och önskemål finns. Idrotter med lägre skattning (fotboll, friidrott, ishockey, motorsport, racketsport, ridning, simning och segling) av ytor för målgruppen hänvisar till en tillgänglighetsproblematik. Vanligast för att föreningens behov överstiger tillgängligheten till ytan. Undantagen motorsport och segling. Motorsportens svar är anläggningsspecifika och hänvisar till en känd arrendeproblematik utifrån geologiska utredningar. Segling har också en annan utmaning då verksamheten saknar omklädningsrum i anslutning till träningsarenan. Listade idrotter ovan inom åldersgruppen 17–20 år upplever att det är svårt att i konkurrens få tillgång till kvalitativ tränings- och tävling ytor. På de populära anläggningarna inom de populära idrotterna blir denna grupp förpassade till mindre attraktiva träningstider.

Jämtland Gymnasium har nationella idrottsutbildningar för gymnasieskolan för idrotterna; fotboll, ishockey, basket, curling, friidrott, fäktning, gymnastik, alpint, längd, skidskytte. Träningen och specialidrottsundervisningen på idrottsutbildningarna sker mestadels dagtid och konkurrerar huvudsakligen inte med kommunens föreningar.

2.4.3 Ungdomsidrott 13–16 år

Generellt sett är svarande idrotter nöjda med sina ytor för träning, tävling och biytor samt tillgängligheten till dessa. Klubb- och anläggningsspecifika variationer och önskemål finns. Svaren liknar till stor del svaren för *Senioridrott och ålderskategori 17–20 år* Idrotter med lägre skattning (fotboll, friidrott, ishockey, motorsport, racketsport, ridning, simning och segling) av ytor för målgruppen hänvisar till en tillgänglighetsproblematik. Den vanligaste anledningen är att föreningens behov överstiger tillgängligheten till anläggningen. Undantagen motorsport och segling. (Se svar för *Senioridrott och ålderskategori 17–20 år*)

De alpina grenarna ser en begränsning i liftkapaciteten på Ladängen samt tillgänglighet till backarna både på Gustavsberg- och Lagdängssidan; både vad gäller pistad backe och byggd terräng i form av skicrossbana. Budo- och Kampsporterna belyser vikten av att hitta hållbara lösningar för grenspecifika

idrotters utrusning och förutsättningar. De vill se lösningar för att etablera och avetablera en yta utan att det inskränker på träningstid. Gymnastikföreningar som inte bedriver sin verksamhet på Östersund Arena påvisar också vikten av bra förvaring för att inte etablering och avetablering ska ta för mycket träningstid.

2.4.4 Barnidrott 7–12 år

Denna målgrupp är den som föreningarna totalt upplever störst tillfredställelse med utifrån anläggningar och aktivitetsytor då de till stor del uppfyller idrotternas behov utifrån de digitala dialogerna. Klubb- och anläggningsspecifika variationer och önskemål finns.

Av de idrotter som skattar målgruppens anläggningar och aktivitetsytor lägre så upplevs problematiken vara tillgänglighetsrelaterad. De verksamheterna med specifika anläggnings- och utrustningskrav såsom ishockey, gymnastik, friidrott, ridning och simning upplever till viss del att anläggningen och ytorna begränsar verksamheten volymmässigt vilket minskar tillgängligheten till idrotterna.

2.4.5 Spontanidrott

Utifrån de dialoger och medborgarundersökningar som genomförts i projektet är intresset för att vara fysiskt aktivt och spontanidrotta relativt stort. Idrotterna har i de digitala dialogerna och genom gruppdiskussioner på *Anläggningsforum - Öppet forum* med största tydlighet gemensamt framfört vikten av aktivitetsytor och utrustning för spontanidrott. Spontanidrottandets kvantitet och kvalitet faktorer är svåra att uppskatta utan kräver fysiska observationer. Observationer är inget som ingått i rapporten. Genom projektets olika metoder kan kommunen konstatera att intresset för spontanidrott är stort och det finns många önskemål gällande nya och befintliga anläggningar och ytor från de olika grupper medborgare som rapportens medborgarundersökningar har nått.

Hos den yngre populationen som kommunen nått via skolundersökningen *fysisk aktivitet och fritid* handlar mycket av önskemålen runt bostaden om ytor eller verksamheter kopplat till individens intressen såsom t.ex. fotboll, ridning och skateboard etc. I skolmiljön önskas generellt mer och bättre lekparker, hinderbanor, klätterställningar och avgränsade idrottsytor. Förbättringar på de kommunala anläggningarna och ytorna som målgruppen önskar är kopplade till personernas idrottsintressen, trampolin- och parkourparker samt simhallar. Hos den äldre delen av den tillfrågade målgruppen, årskurs 9 finns en stor variation av önskemål av aktiviteter. Det som särskiljer de äldre elevernas önskemål är mer och fler sociala ytor och mötesplatser för ungdomar.

En lokal och mycket populär aktivitetsyta för spontanidrott och rörelse är *Surfbukten* som ligger på östra delarna av Frösön vid brofästena in mot centrala Östersund. Där har privata entreprenörer utvecklat möjlighet till en rad olika vattenaktiviteter såsom vattenskidor, wakeboard och bryggor etc. med stort stöd av kommunen. Surfbukten har fått sällskap av ett kommunalt utegym och en asfalterad pumptrackbana. Banan är en gåva till Östersunds kommun från Grund & Takteknik. Företaget har även donerat en padeltennisbana till kommunen. Aktiviteten på de näridrottsplatser som uppförts i delar av kommunen har varit stor och ytan är väldigt populär under skol- och fritid, enligt observationer som rapporten via skolorna tagit del av.

2.4.6 Skolans verksamhet och skolidrott

Skolan och idrotten samnyttjar både anläggningar och personer. Skolan och miljön runt skolan är viktig fysisk och social mötesplats för barn och unga. Som samverkanspart för ökad fysisk aktivitet är skolan väldigt viktig då de möter nära på 100% av kommunens barn och unga. Skolan nyttjar flertalet anläggningar dagtid och vissa behov av lokaler och förutsättningar t.ex. bad för simundervisning finns som krav i läroplanerna och bör tas hänsyn till i den vidare utvecklingen.

I Östersunds finns en rad skolidrottsföreningar. Tio föreningar redovisade under 2017 Lokalt aktivitetsstöd för sin verksamhet. De lokala skolidrottsföreningarna skulle i samarbete kommunens föreningar hitta samverkansformer utifrån RF:s *strategi 2025* och på så vis kunna skapa bryggan mellan skolan och föreningen. Skolidrottsförbundet är medlemmar i Riksidrottsförbundet. Samverkansparter för idrotten utöver skolan skulle kunna vara fritidshemmen. Ett framgångsrikt projekt som genomfördes under 2018

och fortsätter 2019 i Östersund var Svenska Skidförbundets, Unicefs och Håll Sverige Rents gemensamma satsning – Alla barn har rätt till fysisk aktivitet och lek i en skräpfri miljö. Med bakgrunden att det idag finns många barn som inte har utomhusaktivitet som en naturlig del i sin vardag vill projektet visa på fördelarna med att glida på snö. Målsättningen var att initiativet väcker ett intresse för fysisk aktivitet och att de som är med söker sig till föreningslivet, där de kan skapa en livslång relation till rörelse och natur. En nyckelfaktor för att kunna nyttja idrottsanläggningar och aktivitetsytor i kommunen för t.ex. fritidshemmen och skolan är transportfrågan.

2.4.7 Trygghet, tillgång och tillgänglighet

För att arbeta mot den kommunövergripande målen *att skapa en meningsfull fritid med sunda levnadsvanor* är tillgång, tillgänglighet och trygghet viktiga faktorer och förutsättningar för alla typer av aktiviteter. Av de grundskoleeleverna som svarat på undersökningen *Fritid och fysisk aktivitet* uppger 66 % att de alltid känner sig trygga på sina fritidsaktiviteter med en relativt jämn fördelning mellan pojkar (53%) och flickor (47%). De som svarar nej på samma fråga och inte känner sig trygga i sina fritidsaktiviteter uppgår till 4 %. Av de som inte känner sig trygga är 63% pojkar resterande flickor. 14 % av grundskoleeleverna har avstått från en fritidsaktivitet (t.ex. idrottsaktivitet eller annan föreningsverksamhet) på grund av rädsla att bli dåligt behandlad. Av dessa 14% är 53% pojkar, 43% flickor. Resterande personer har angett hen eller lämnat fältet obesvarat.

Kostnader för eller i samband med idrottsaktiviteter kan vara en begränsande faktor för fysisk aktivitet. Av de grundskoleelever som svarat på undersökningen svarar 22% att de har tvingats avstå en aktivitet för att den kostat för mycket. *Fritidsbanken* eller *Sportotek* ett koncept som framgångsrikt utvecklats och finns idag på ca 70 platser i Sverige. År 2013 startade den första Fritidsbanken i Deje, Värmland och där barn och vuxna erbjuds att kostnadsfritt låna idrottsutrustning. Den generella bedömningen är att *Fritidsbanken* upplevs mycket positivt och fyller ett gott syfte men det finns i dagsläget inga forskningsresultat kopplat till *Fritidsbanken* och dess effekter. Östersund har idag ingen fritidsbank.

Östersunds kommun har i uppdrag att inspirera till idrott för alla oavsett bakgrund och förutsättningar. Fokusgruppen är åldrarna 7–20 år. Att öka tillgängligheten blir en framgångsfaktor för att skapa mer aktivitet för fler. Av de grundskoleeleverna som svarat på undersökningen *Fritid och fysisk aktivitet* uppger 29% att de någon gång avstått från en fritidsaktivitet för att den inte varit anpassad eller tillgänglig och 15% har avstått för att aktiviteten varit för svår.

Tio föreningar som svarat på rapportens digitala dialoger uppger att de har begränsad eller väldigt begränsad möjlighet att ta emot fler barn upp till 12 år i sina verksamheter. Den största anledningen är tillgång till träningsyta, med undantag för en längdskidsförening och en fotbollsförening som har utmaningar att rekrytera ledare. Idrotter som uttryckt begränsningar att ta emot fler personer utifrån yta är: alpint/skicross, gymnastisk innebandy, ishockey, vissa grenar inom budo- och kampsport, simning och tennis.

2.4.8 Idrottsevenemang och idrott för personer med funktionshinder

Östersunds Kommun tillämpar inkluderingsstrategin *Design för alla*. 25 % av svarande idrottsföreningarna har verksamhet för funktionsnedsatta i någon form och nära 100% svarar att de har möjlighet att ta emot fler i målgruppen. Av de som inte har verksamhet svarar 65 % att de skulle kunna ta emot personer med men att vissa förutsättningar såsom utrustning och utbildade ledare saknas. Parasportförbundet har för ambition att flytta fokus från funktionshinder till idrott och öppnar upp för en dialog med Specialidrottsförbunden (t.ex. Friidrottsförbundet) om att succesivt flytta handikappidrotten och dess särlösningar in i specialidrottsförbunden.

Wilhelm och Partners har 2018 gjort en tillgänglighetsutredning på sju av kommunens anläggningar. Jämtkraft Arena, Gustavsbergsbacken/Ladängen, Östersunds sporthall, Östersunds Arena, Storsjöbadet, Frösö Ridcenter, Östersunds Skidstadion. Rapporten innehåller beskrivningar utifrån ett tillgänglighetsperspektiv med förslag på åtgärder finns som bilaga till rapporten och berörda anläggningar. Kommunen kan sammanfattningsvis se att det finns enkla åtgärder som bör genomföras så snart som

möjligt och andra lärdomar i riktning mot *Design för alla* som kommunen bör ta med sig in i den vidare utvecklingen av anläggningar och aktivitetsytor.

2.4.9 Kommunikationer

I kommunens översiktsplan står det att kommunen ska lokalisera större idrottsanläggningar så att man kan använda god kollektivtrafik och gena gång- och cykelvägar. Östersunds kommun har som målsättning att vara fossilfria år 2030. Bilen utgör största delen av transporter till idrott och fritidsaktiviteter enligt rapportens medborgarundersökning från 15 år och uppåt. Detta trots att 55% anser sig ha ganska stora möjligheter eller stora möjligheter att använda sig av kollektivtrafiken. Av de grundskoleelever som svarat att de har stora eller ganska stora möjligheter att använda kollektivtrafiken till sina fritidsaktiviteter (t.ex. idrottsaktiviteter) så blir 24% ofta skjutsade ensamma i bil. Endast 21% uppger att de ofta blir skjutsade i bil tillsammans med andra.

Ur ett tillgänglighetsperspektiv är det enligt Wilhelm & Partners utredning är det viktigt att man ser över den allmänna kollektivtrafikens tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning då man som t.ex. rörelsehindrad har begränsat antal resor med färdtjänst för fritidsaktiviteter. Tillgänglighet till kollektivtrafiken för alla skapar förutsättningar för fysisks aktivitet. Det är också av stor vikt att linjedragningarna anpassas så att bussarna stannar i direkt anslutning till idrottsanläggningen.

2.5 Nulägesanalys Östersund - Anläggningar & aktivitetsytor

Östersunds Kommun har ett förhållandevis brett utbud av idrottsanläggningar och aktivitetsytor som till stor del möter medborgarnas och idrottens förväntningar och behov med många nöjda brukare. Av de 1069 medborgare över 15 år som deltagit i undersökningen *fritid och fysisk aktivitet i Östersunds kommun* är 51% nöjda eller mycket nöjda med utbudet av idrottsanläggningar och aktivitetsytor med en i stort sett jämn fördelning mellan kvinnor och män. Siffrorna för de som deltagit i motsvarande undersökning för grundskolan visar att 60 % är nöjda eller mycket nöjda medan en av fyra svarar ”vet ej”. Detta tyder på att det finns utvecklingsmöjligheter i kommunens kommunikation av utbudet av idrottsanläggningar och aktivitetsytor i kommunen till den yngre målgruppen. Fördelningen är i stort sett jämn mellan flickor och pojkar.

Närhet, tillgång och tillgänglighet till kvalitativa och funktionella anläggningar och aktivitetsytor skapar goda förutsättningar att vilja vara fysiskt aktiv. Inga anläggningar utan människor och ingen idrott och fysisk aktivitet utan anläggningar. Idrottsanläggningar och aktivitetsytor behöver kontinuerligt anpassas för att möta de behov som idrottens- och kommunens verksamheter ställs inför. Idrottens anläggningar är ofta anpassade efter tävlingsidrotten. Övergripande horisontella perspektiv såsom jämställdhet, mångfald och tillgänglighet har oftast inte fått lika mycket utrymme och i viss mån prioriterats bort. Tillgängligheten för icke föreningsorganiserade idrotter och verksamheter är och har varit begränsad. Ju större och mer centralt belägen anläggning desto hårdare konkurrens om tillgång. Tillgång och efterfrågan har också skapat underlag för prioriteringar vid bokning samt upphov till nu gällande bidragsnormer och hyresavgifter för kommunens bokningsbara anläggningar.

Ett gott lokalt exempel på hur lokal anläggningsutveckling lett till ökad attraktivitet, idrottsverksamhet och fysisk aktivitet är bygget av Östersunds Arena som stod färdigt 2013. Östersund arena skapades i dialog med det lokala föreningslivet. Arenan innefattar två isrinkar inomhus, en gymnastikhall på knappt 1900 kvadratmeter samt en bandyplan utomhus. De största föreningarna med hemvist på Östersund Arena inom konståkning, ishockey, gymnastik har samtliga ökat sina medlemsantal med mellan 30–40 %. En modern och attraktiv evenemangsanläggning har, tillsammans med god föreningsverksamhet, lett till att det idag är behov av fler ytor på Östersunds arena för att kunna möta föreningarnas behov.

2.5.1 Ägande och finansiering

Merparten av den geografiska kommunens idrottsanläggningar och aktivitetsytor har helt eller delvis finansierats med kommunala medel. I Östersunds kommun, 2018 finns sex olika driftsformer.

- Kommunalt driven anläggningen t.ex. Östersund Arena,
- Kommunalt ägande i bolagsform t.ex. Jämtkraft Arena som ägs av det kommunala bolaget Östersund Sport och Eventarena AB,
- Kommunalt ägd anläggning som drivs av en förening t.ex. Gamla byggnaden av tennishallen, Gövikenhallen och Östersund och Frösö båthamnar,
- Föreningsägd anläggning som drivs av förening med kommunalt bidrag, från 1–100% finansiering, Vanligen mindre anläggningar på landsbygden,
- Föreningsägd anläggning som drivs utan kommunal inblandning t.ex. klätterhallen,
- Privat driven anläggning t.ex. PDL center.

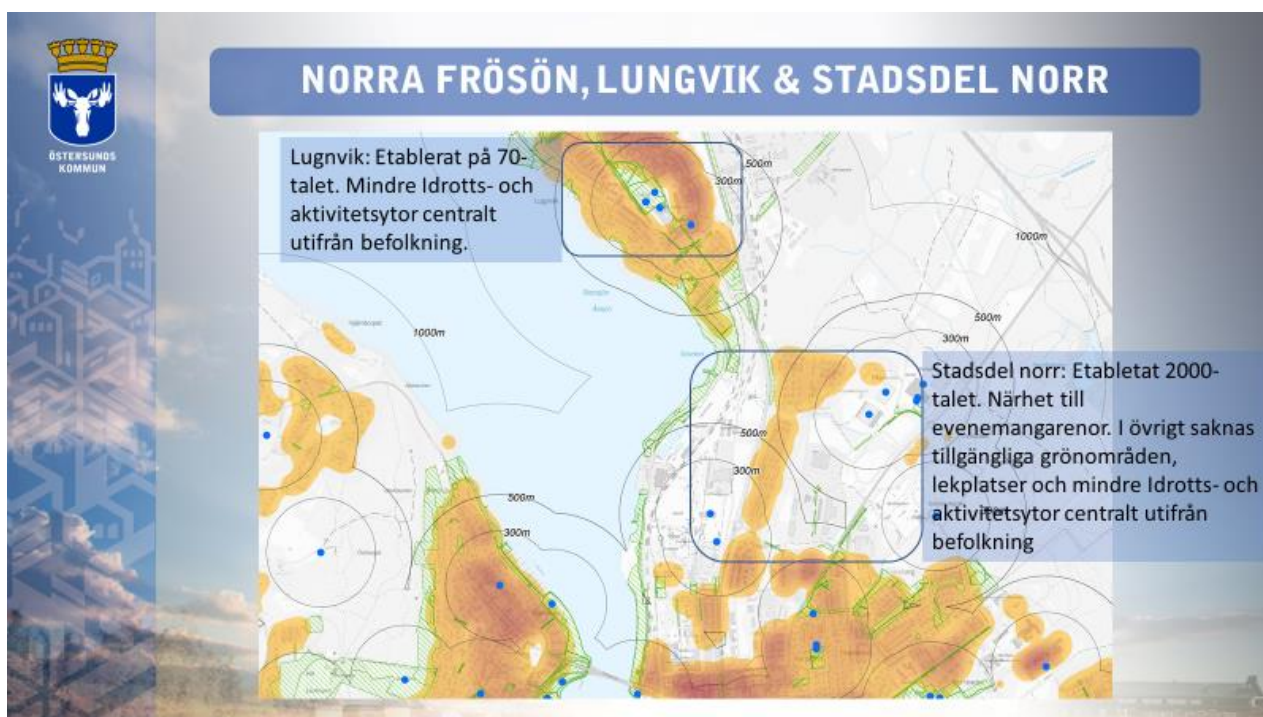
2.5.2 Samverkan

Närhet, tillgänglighet och användbarhet är tre viktiga faktorer för att främja fysisk aktivitet i den byggda miljön. Människor som har nära till en aktivitetsyta eller anläggning tenderar att använda den mer regelbundet. Tillgänglighet ifråga om att på ett tryggt, säkert och enkelt sätt kunna ta sig och hitta dit och tillbaka. Användbarhet handlar om funktionalitet. Kvalitet, skick och skötseln av en viss yta eller anläggning. Hög användbarhet höjer viljan att vara fysiskt aktiv.

I bilagorna till *Översiktsplanen Östersund 2040* står det att *"kommunen har en nyckelroll i att skapa stödjande miljöer för fysisk aktivitet och goda förutsättningar för ett aktivt liv för sina innevånare"*. I det ställningstagandet ställs stora krav på samverkan inom och mellan kommunens förvaltningar för en ökad folkhälsa. Det görs många bra insatser i kommunen för våra barn och ungdomar av flera olika aktörer, men insatserna är sällan koordinerade, även om målgruppen är densamma. Det finns stora möjligheter att i samverkan mellan och inom skolan, skolidrottsföreningarna, fritids, fritidsgårdarna och föreningslivet visa vilka fina möjligheter till fysisk aktivitet Östersunds Kommun har. Det finns stora möjligheter att besöka och nyttja befintliga idrottshallar, idrottsanläggningar och aktivitetsytor på tider som det organiserade föreningslivet inte använder.

2.5.3 Strategisk fysisk planering för idrott och fysisk aktivitet

I kommunens översiktsplan *Östersund 2040* har kommunen gjort ställningstaganden att vid nybyggnation ska utrymme för idrott och kultur finnas och befintliga ytor ska bevaras. I närtid har idrottsytor vid Jägarvallen, Hofvallens B-plan samt delar av Odenvallen byggts bort och avvecklats. Stadsdel Norr är ett relativt nyetablerat område i Östersund och ett exempel som går i motsatt riktning kommunens ambitioner. Stadsdelen där bland annat Jägarvallens idrottsyta låg saknar idag lekplats, enklare bollplan eller tillgängligt grönområde. I många stadsdelar och områden finns det närhet och tillgänglighet till anläggning och ytor. Så även på Stadsdel Norr, men i fråga om användbarhet så används varken Hofvallen, Jämtkraft Arena eller Östersund arena i någon större utsträckning till rekreativ idrott. Skidstadion gör det till viss del. Problematiken är delvis att idrott och aktivitetsytor inte finns reglerat i plan- och bygglagen, och prioriteras oftast ner till förmån för till exempel bostäder och affärsfastigheter med kommunernas planmonopol.

Exempel på lokal GIS-karta som exemplifierar idrotts- och aktivitetsytor i stadsplaneringen där jämförelsen är mellan en äldre stadsdel, Lugnvik och en modernare Stadsdel norr visar att historiskt var idrotts och aktivitetsytor mer prioriterat. Det skiljer ca 30 år emellan etableringarna. De blåa prickarna är idrottsanläggningar och aktivitetsytor. Gröna fält är grönytor. De orangea till röda fälten visar på befolkning. Desto mörkare färg desto fler människor. Ringarna runt idrottsanläggningarna visar exempel på avståndsrekommendationer från Statens folkhälsoinstitut i relation till bostaden: högst 300 meter till ett tyst grönområde med lekplats, 500 meter till naturlek och gräsplan, 1000 meter till en evenemangsplats och bollplan 2500 meter till ett stort tyst naturområde och idrottsplats.

2.5.4 Nulägesanalys – Evenemang i Östersunds kommun

Evenemang är viktiga för Östersund. Det anser kommunen, näringslivet och idrottsrörelsen. Östersunds kommun har ambitionen att utbudet av evenemang ska vara brett och inkludera idrott, kultur, mässor och möten som gynnar många och olika intressen spridda över året. *Sport och affärer* utsåg Östersund 2018 till tredje bästa evenemangskommun i Sverige efter Stockholm och Göteborg som delade på förstaplatsen. Tack vare återkommande evenemang och kommunens inriktning i frågan har evenemangsareorna utvecklats och investerats i vilket skapar möjligheter som kommer medborgarna till godo när ytorna inte är uppbokade på evenemang. Bokad tid på Östersunds evenemangsarenor för evenemang uppgår till ca 5–10% av den totala tiden. Övrig tid används ytorna för förenings- och skolverksamhet.

Östersunds Kommun har via sin Evenemangsstrategi tillsammans med ETOUR definierat evenemang enligt följande: Arrangemang/tävlingar/möten/mässor som:

- är avgränsade i tid och rum,
- ligger utöver det vardagliga programmet,
- inkluderar ett uttalat innehåll,
- har arrangörer och deltagare/besökare.

Ofta är det de stora idrottsarenorna som används för evenemang. Det är av stor vikt att arbeta för att den dagliga verksamheten påverkas så lite som möjligt av stora eller små evenemang för att uppnå balans. Önskvärt är att etablering och avetableringstiden minimeras för allas bästa.

Evenemang skapar tillväxt och Östersund har en lång och stolt tradition av att arrangera internationella idrottsevenemang. Något som också kunnat påvisa positiva turismekonomiska effekter i rapporten *Effektstudie av skidskyttet och skidstadions utveckling i Östersund*. Återkommande evenemang och kontinuerlig utvärdering skapar goda förutsättningar för utvecklingen av idrottsanläggningar och aktivitetsytor.

2.6 Inventering och behov - idrottsanläggningar och aktivitetsytor

Rapporten för utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor ska utifrån de fyra benen *Underhåll och drift*, *Avveckling*, *Utveckling och Reinvestering* och *Nyetabletering* ge en samlad bild av behov och möjlighet till utveckling av kommunens anläggningar och aktivitetsytor. Projektet vill på ett långsiktigt och hållbart sätt öka tillgängligheten, optimera nyttjandet och skapa flerfunktionella anläggningar och ytor som kan anpassas efter behov, ambition och utveckling. Rapporten ska mynna ut i en rad slutsatser som kommer föreslås ligga till grund för en strategi som ska presentera förslag och prioriteringar utifrån rapporten. Aktiviteter som långsiktigt ökar den fysiska aktiviteten och skapa goda förutsättning för spontan- och tävlingsidrott.

Den samlade bilden av prioriteringar i samband med större potentiella anläggningsutvecklingsprojekt med *utveckling*, *reinvestering* och *nyetableteringsbehov* är en lång process med politiska beslut. Denna anläggningsutvecklingsprocess har blickat tillbaka ca 20 år i tiden och reflekterat över den utveckling som skett historiskt, och tagit avstamp i anläggningsutvecklingsprocessen som genomfördes 2008. Den processen resulterade bl.a. i Östersund Arena och renoveringen av Östersund Sporthall där issporterna med undantag curling, ishockey, bandy, konståkning och kälkhockey tillsammans med gymnastik och basket blev prioriterade idrotter vars behov till stora delar tillgodosågs.

I rapporten för utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor har den organiserade föreningsidrotten som största brukargrupp av kommunens anläggningar fått stor möjlighet att påverka genom de digitala dialogerna, diskussionsgrupperna och utvärderingen av *Anläggningsforum*. Detta har skett i samspel med medborgarundersökningarna samt utifrån dialoger i ledningsgrupp, styrgrupp, projektgrupp och referensgrupp.

2.6.1 Underhåll och drift

Den generella bilden av kommunens anläggningar är att underhållet på äldre fastigheter, anläggningar och ytor är delvis eller väldigt eftersatt och i behov av ökat underhåll. Vid moderna eller nybyggda anläggningar är behovet mindre. Driftsresurserna behöver i vissa fall ökas t.ex. i fall där nyttjandet ökat kraftigt eller där verksamhetsförändringar skett. I underhållet ingår även adekvat utrustning och material kopplat till verksamheten som bör inventeras underhållas, uppdateras, och förnyas.

Tillgänglighetsanpassning av befintliga anläggningar och ytor bör tas i beaktande både för funktionsnedsatta idrottare och publik. Flertalet idrottsanläggningar i kommunen saknar uppdaterade underhållsplaner. Östersunds kommun bör prioritera underhåll och drift samt avsätta medel för detta. Under rubriken underhåll och drift har rapporten valt att inte göra specifika prioriteringar.

2.6.2 Avveckling

I närtid är bedömningen att eventuell avveckling kommer ske i samband med utveckling eller nyetabletering. Utredning och inventering i samband med rapporten visar inte på att någon befintlig anläggning eller yta bör avvecklas. Vid eventuell avveckling är det av stor vikt att det görs en konsekvensbeskrivning och analys utifrån det kommunala uppdraget för att säkerställa att ingen målgrupp eller idrott särbehandlas.

2.6.3 Utveckling och reinvestering

Med utveckling har rapporten tagit utgångspunkt i att utveckla eller förnya anläggningen eller ytan på dess befintliga plats utifrån beslutade detaljplaner och idrottens krav. Med reinvesteringar syftar rapporten till en återinvestering när anläggningen eller ytan behöver uppdateras. T.ex. en konstgräsplan som har en livslängd på 8 år och sedan behöver bytas ut.

Nedan följer en sortering på prioriterade anläggningar och ytor under rubriken *Utveckling och reinvestering* som rapporten sammanfattningsvis kommit fram till utifrån ett behovsperspektiv.

2.6.3.1 Högt rangordnade behov

Aktivitetsytor och ytor för spontanidrott: Projektet tillika idrottens föreningar beskriver tydligt behov och vikten av dessa ytor nära medborgarna. Historiskt sett har kommunerna generellt tagit ett större ansvar i t.ex. spolning av kvartersisar och bollplaner. Här finns också stora utvecklingsmöjligheter genom samverkan med skolan, bostadsbolag m.fl. att planera för aktivitetsytor som inspirerar till fysisk aktivitet och rörelse. Moderna avgränsade ytor för aktivitet är t.ex. näridrottsplatser, naturlekplatser och utegym.

Idrottshallar (40x20m)

Idrottshallarna är några av de ytor som nyttjas mest. Skolan har verksamhet dagtid och idrottsföreningar och andra verksamheter under kvällar och helger. Att bygga större innebär ökade kostnader men samtidigt ökar användningsområdet för fler verksamheter. Det skapar en mer flexibel och flerfunktionell lösning. Upprustning, renovering och nyetablering av idrottshallar i kommunen bör av princip och optimering byggas fullstora för att möjliggöra mer aktivitet för fler.

Idrottsplatser

Upprustning av klassiska idrottsplatser i kommunen såsom t.ex. Lövsta IP, Lits IP m.fl. som innehåller fotbollsplan/grönnya samt löparbanor och i vissa fall hoppgröpar och kastringar.

Ridanläggning

Befintligt ridhus och stall är väldigt eftersatt och i behov av stora åtgärder och anpassning bl.a. utifrån gällande djurhållningslagar. Ny servicebyggnad med sociala ytor tillkommer under 2018.

Simhall

Simbassäng för skolans simundervisning och för simträning. (Ingår i utvecklingen av Storsjöbadet)

Skidstadion

Skidstadion har succesivt uppdaterats till den moderna arena för internationella evenemang som det är idag. 2016 stod mediacentret klart och inför Skidskytte VM 2019 byggs det bl.a. en ny entré och egen vattenledning för snötillverkning. Det behövs vidare anpassning med att förbättra spåren utifrån olika målgrupper och dess topografi för att skapa goda förutsättningar för tänkta parasportevenemang i framtiden.

Friidrottsarena

Hofvallens idrottsplats är en arena med anor och utomhusarena för huvudsakligen friidrott som 2018 får nya löparbanor. Hofvallen fungerar primärt som träningsanläggning. Tävlingar arrangeras på lokal och regional nivå men anläggningen håller inte de anläggningskrav som ställs för att arrangera SM-tävlingar. Att reinvestera i Hofvallen utifrån dagens arenakrav för mästerskapstävlingar skulle innebära att verksamheten behöver flyttas då den inte rymms på befintlig plats.

Östberget

Östberget är populärt och nyttjas av många målgrupper året runt sommar som vinter. Sommartid nyttjas berget av bl.a. vandrare, löpare och mountainbikecyklister, både crosscountry och downhillcyklister. Många olika verksamhetsformer och rekreationsidrottare nyttjar spårssystem och backar, och verksamheterna är inte alltid kompatibla ur säkerhetssynpunkt och nyttjande. Att utveckla Östberget för åretruntverksamhet innebär också en sammanbyggnad och utveckling av skidbackar, liftar och skidspår. Anläggningen behöver tillgänglighetsanpassning. Potentiell idrottsevenemangsarena sommar- och vintertid med tex. Skicross och Mountainbike cykling.

2.6.3.2 Medelhögt rangordnade behov

Skotercrossanläggning

Befintlig skotercrossanläggning och dess verksamhet bedrivs idag finns på Gräfsåsen. Servicebyggnad saknar en rad bekvämligheter såsom avlopp, vatten och tillräcklig elförsörjning. Ytan som idag används arrenderas av kommunen med ettårskontrakt till följd av en potentiell vattenavrinningsproblematik från Gräfsåsen avfallsanläggning som gör att kommunen inte tillåter att exploatera på befintlig yta.

Anläggning för Klättring inomhus

Klättringen håller idag till i Sporthallens C-hall och bygger ett eget klättermuseum i Odenslund. Förslaget i rapporten är att klättringen kan samnyttja lokal med annan verksamhet och anläggning där takhöjden och biutor är tillfredställande

Hamnområde/bryggor

Moderna brygglösningar skulle skapa förbättrade förutsättningar för hamnen totalt, segelklubben och medborgarna. Storsjöns segelsällskap saknar idag omklädning och förvaring i hamnen bl.a. för sin jolleverksamhet. Bryggor för segelbåtar bör ligga söder om Frösöbron då broarna inte går att öppna eller har tillräcklig höjd att segla under.

2.6.3.3 Lägre rangordnade behov

Isyta/Bandyarena

En lösning med överbyggnad av bandyplanen skulle möjliggöra tidigare isläggning samt att skapa mer isyta för fler idrotter. Förslaget är att bygga tre väggar och tak (väst, nord och syd). Lösningen syftar till att på ett kostnadseffektivt sätt vädersäkra och skapa en kompromisslösning då tre väggar och tak inte kräver något ventilationssystem vilket är förenat med stora kostnader.

Skateboardhall

Skateboardförbundet har tecknat ett avtal om lokal där förbundet byggt en skateboardanläggning. För att klara den långsiktiga driften av lokalen finns önskemål från förbundet att kommunen ska ge förbundet ett hyresbidrag. Behovsfrågan rör den långsiktiga driften.

Föreningsutveckling

Östersund Arena

Föreningarna på Östersunds Arena upplever stora behov av fler aktivitetsytor, omklädningsrum och förråd.

Jämtkraft Arena

Östersunds FK upplever stora behov av mer biutor på Jämtkraft Arena t.ex. medierum och ett gym med behandlingsrum för att kunna genomföra rehab. Stora behov av fler omklädningsrum.

2.6.4 Nyetablering

Med nyetablering har rapporten tagit utgångspunkt i att nyetablera, komplettera eller ersätta befintlig anläggning med ny anläggning på samma eller ny plats utifrån beslutade detaljplaner, kommunens behov och idrottens önskemål.

Nedan följer en sortering på prioriterade anläggningar och ytor under rubriken *Nyetablering* som rapporten sammanfattningsvis kommit fram till.

2.6.4.1 Högt rangordnade behov

Aktivitetsytor och ytor för spontanidrott: Idrottens föreningar kan inte nog påvisa behovet och vikten av dessa ytor nära medborgarna. Historiskt sett tog kommunerna generellt ett större ansvar i t.ex. spolning av kvartersisar och bollplaner. Här finns också utvecklingspotential och stora samverkansvinster tillsammans med skolorna. Moderna avgränsade ytor för aktivitet är t.ex. näridrottsplatser och utegym.

Curlinghall

Befintlig curlinghall är eftersatt. Kylsystemet havererade 2018 med stora extrakostnader som följd och behöver ersättas och miljöanpassas 2020. Curlingen var den av idrotterna som inte prioriterades 2008.

Friidrottshall

En modern inomhusarena för friidrott saknas idag i Östersund. En inomhusarena för friidrott skulle tillsammans med Hofvallen uppfylla friidrottens verksamhet. Friidrottsförbundet prioriterar en inomhusarena.

Rackethall

Befintlig tennishall har eftersatt underhåll. Både den gamla delen som är kulturmärkt och den nya delen. Tennishallen drivs av Östersund Frösö Tennisklubb med driftsbidrag från kommunen. Föreningarna har en vision att bygga en stor rackethall för kommunens racketsporter och utifrån behov.

2.6.4.2 Medelhögt rangordnade behov

Inomhushall Fotboll

Fotbollen är största idrotten i kommunen. Det saknas tillgång till inomhusytor. Fullstor 11 personers inomhusyta med konstgräs saknas helt.

Kampsportanläggning

Budo- och kampsportklubbarna växer och är i behov av fler och mer anpassade ytor för olika behov och olika typer av avgränsningar och underlag såsom ring, bur, matta etc. Budo- och kampporten har behov av mer permanenta lösningar och förvaring.

Skyttehall

Sportskytte är populärt i kommunen. Olika skytteklubbers verksamhet bedrivs i olika lokaler som inte alltid är anpassade primärt för skytte. Önskemål från intresseparterna är att hitta en samverkanslösning mellan skyttesporterna. Skidskyttarna på elitnivå saknar idag möjlighet att på ett tillfredställande sätt testa ammunition.

Konstgräsplaner

Fotbollen är största idrotten i kommunen och det finns behov av fler mindre träningsytor. 5- och 7 personers planer.

2.7.4.3 Lägre rangordnade behov

Motocross

Idag saknas en anläggning för motocross i kommunen. Närmaste anläggning är i Krokoms kommun.

Östersund Arena

Ishockeyn och konståkning är populära idrotter som växer sett till antal medlemmar och är i behov av ytterligare en isyta samt önskemål om fler biytor för träning. Gymnastiken växer och är i behov av mer yta. Östersunds arena var högst prioriterat i tidigare utvecklingsprocess av idrottsanläggningar 2008.

2.6.5 Elitidrottens arenor

Kommunens inverkan på elitidrottens utveckling sker främst genom att kommunen erbjuder arenor och anläggningar för träning och tävling. Specialidrottsförbunden och de internationella förbunden i de större idrotterna har högt ställda arenakrav vilket kan leda till behov av investeringar. Eftersom Östersunds kommun är positivt inställda och vill stå värd för nationella och internationella evenemang kommer således även framtida anpassningar av arenor behöva genomföras.

Erfarenheter från andra kommuner visar att det är få elitlag oavsett idrott, som klarar av att bära de ökade kostnader en ny arena innebär. Den initiala hyran har gradvis sänkts eller det kommunala bidraget har på ett eller annat sätt höjts för att elitlaget ska kunna fortsätta att vara hyresgäst i arenan. Elitidrotten bör bidra och ta ansvar för de ökade kostnader som eventuellt uppstår vid anpassning av föreningsexklusiva ytor samt av arenakrav.

3. Övergripande förutsättningar vägledande för utveckling av idrottsanläggningar, aktivitetsytor och dess verksamheter

Utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor spänner över flera olika av kommunens förvaltningar och är en komplex fråga då den inte är reglerad i lagen på samma sätt som t.ex. skolan. För att den fortsatta processen ska vara framgångsrikt krävs gemensamt engagemang och ansvarstagande utifrån följande nio förutsättningar och nyckelfaktorer.

3.1 Samverkan

Rapporten ska på ett ansvarsfullt sätt verka för ökad och effektiv samverkan inom och mellan kommunens förvaltningar och skapa goda förutsättningar för kommunens medborgare i relation till idrott, fysisk aktivitet, anläggningar och aktivitetsytor för maximerad utveckling och måluppfyllelse. Rapporten vill stimulera och uppmuntra till ökad samverkan inom och mellan idrottsföreningar, anläggningar och privata intressenter.

3.2 Strategisk fysisk planering

Rapporten ska verka för att bevara och utveckla ytor och anläggningar för fysisk aktivitet och idrott. Grönområden, idrott och fysisk aktivitet ska vara en naturlig och prioriterad del av stadsplaneringen utifrån den tillväxtplan och kommunala målbilder. Närhet, tillgänglighet och användbarhet ska genomsyra framtida utveckling och reinvesteringar. *Design för alla* ska tillämpas och den strategiska fysiska planeringen ska tillgängliggöra och skapa förutsättningar för fysisk aktivitet. Idrott och fysisk aktivitet bör ha en naturlig plats i kommunens lokalförsörjnings- och översiktsplaner.

3.3 Föreningsutveckling

Med utgångspunkt i RF:s *Strategi 2025* ska kommunen samverka och tillsammans med kommunens idrottsföreningar skapa mötesplatser samt goda förutsättningar för bredd- och elitverksamhet utifrån de lokala förutsättningar som finns i kommunen. Bidrag och hyresavgifter ska harmonisera och stimulera för verksamheterna uppsatta mål.

3.4 Trygghet och säkerhet

Kommunen ska verka för att skapa trygga och inspirerande miljöer att utmanas och lyckas i för alla oavsett bakgrund och förutsättningar. Att utifrån medborgarundersökningar, om och nulägesanalys skapa trygga fysiska och psykosociala miljöer som stärker viljan att vara aktiv. Anläggningar och ytor ska utvecklas och underhållas för att hög grad av säkerhet uppnås.

3.5 Tillgänglighet

Kommunen bör verka för att skapa tillgängliga anläggningar och ytor med hög användbarhet nära medborgaren för att stärka viljan att vilja vara fysiskt aktiv. Det ska vara lätt att hitta till anläggningen. Med hjälp av information och GIS-kartor ska rapporten verka för att tillgängliggöra och öka kännedomen om kommunens anläggningar och ytor samt dess förutsättningar för att möta olika intressegrupper. Anläggningarna ska vara enkla att boka och utifrån sina förutsättningar lätta att nyttja och i möjligaste mån tillgänglighetsanpassade utifrån inkluderingsstrategin *Design för alla*.

3.6 Hållbarhet

Kommunen vill genom rapporten verka för att skapa goda förutsättningar för ökad fysisk aktivitet och ett en mer hälsosam och hållbar livsstil för ökad folkhälsa. Medborgarna ska må bättre. Genom ett reflekterande hållbart ledarskap skapas tillsammans en hållbar och sund idrott och goda förutsättningar för fysisk aktivitet, tillika elitprestation. Kommunen ska verka för att fler transporter i samband med fysisk

aktivitet, idrott och evenemang sker på ett mer miljövänligt och hållbart sätt. Kommunen skapar långsiktigt hållbara anläggningar genom effektiv drift och noggrant underhåll. Kommunen ska genom medvetna val och kostnadseffektiva flerfunktionella lösningar utveckla och förnya våra anläggningar och aktivitetsytor på ett långsiktigt och hållbart vis.

3.7 För alla medborgare

Rapporten ska verka för att tillsammans med idrottsföreningarna, och genom utbudet av anläggningar och aktivitet skapa goda förutsättningar för fysisk aktivitet, bredd- och elitidrott för alla oavsett tillhörighet och eller organisationsform. Rapporten ska stäva efter att minska polariseringen på folkhälsoområdet, öka jämställdheten och mångfalden för alla oavsett kön, tillhörighet och bakgrund samt socio- ekonomiska och kulturella förutsättningar. *Design för alla* är vägledande.

3.8 Värdskap och ledarskap

Kommunen vill uppmuntra och premiera ett gott, inkluderande och tydligt bemötande och värdskap på kommunens anläggningar och ytor. Utbildade ideella- och professionella ledare, kommunens personal samt förebilder skapar trygga, inspirerande och utvecklande miljöer att utmanas och lyckas i för alla på alla nivåer.

3.9 Evenemang

Rapporten ska verka för och uppmuntra till att skapa goda förutsättningar för små och stora evenemang för olika målgrupper inom och utanför kommunen. Evenemang och arrangemang ska vara tillgängliga och på ett funktionellt och hållbart sätt samverka och komplettera den ordinarie verksamheten utifrån beslutad strategi.

4. Slutsatser

Rapporten har gjort följande slutsatser utifrån rapportens två huvudperspektiv, Anläggningen och aktivitetsytor samt Medborgare, fysisk aktivitet och idrotten och verksamheterna på anläggningen.

Med tanke på rapportens tidsperspektiv 2018–2038 bör nulägesbeskrivningen och eventuellt ändrade behov kopplat till rangordning uppdateras varje mandatperiod.

4.1 Anläggning och aktivitetsytor

- Rangordning gjord utifrån medborgarundersökningar, *Digitala dialoger, Anläggningsforum (inkl. Öppet forum och utvärdering av Anläggningsforum)* samt för kommunen kända behov och prioriteringar gjorda under 2000-talet. Utgångspunkt har varit befintliga arenor, anläggningar, aktivitetsytor och dess verksamheter. Rapporten har ej i detalj värderat projektets horisontella perspektiv såsom jämställdhet, jämlikhet, hållbarhet, integration och folkhälsa i rangordningen. De horisontella perspektiven kommer värderas i nästa steg utifrån ett helhetsperspektiv för kommunen.
 - **Underhåll och drift:** Den generella bilden av kommunens anläggningar är att underhållet på äldre fastigheter, anläggningar och ytor är delvis eller väldigt eftersatt och i behov av ökat underhåll. Vid moderna eller nybyggda anläggningar är behovet mindre. Resurser bör avsättas till underhåll och drift av befintliga anläggningar.
 - **Avveckling**
I närtid är bedömningen att eventuell avveckling kommer ske i samband med utveckling eller nyetablering. Utredning och inventering i samband med projektet visar inte på att någon befintlig anläggning eller yta bör avvecklas.
 - **Utveckling och reinvestering**
Följande anläggningar och ytor har högt rangordnade behov, utan inbördes ordning, under rubriken utveckling och reinvestering: Aktivitetsytor och ytor för spontanidrott, idrottshallar (40x20m), idrotts-platser, ridanläggning, simhall, Skidstadion, friidrottsarena, Östberget. Anläggningar och ytor med medelhög och lägre rangordnade behov finns upptagna i rapporten.
 - **Nyetablering**
Följande anläggningar och ytor har högt rangordnade behov, utan inbördes ordning, under rubriken nyetablering. Anläggningar och ytor med medel och lägre rangordnade behov finns upptagna i rapporten. Aktivitetsytor och ytor för spontanidrott, curlinghall, friidrottshall, ruckethall.

All utveckling och nyetablering bör ta utgångspunkt i ett normkritiskt, jämställd- och jämlikhets perspektiv med strävan att skapa mer likvärdiga möjligheter och förutsättningar till idrott och fysisk aktivitet som helhet i kommunen.
- **Flerfunktionella anläggningar**
Vid utveckling, reinvestering och eller nyetableringar ska kommunen sträva efter att forma flerfunktionella anläggningar med genomtänkta sociala ytor och utifrån tänka målgruppers verksamheter och behov. Evenemangsperspektivet bör tas i beaktande. Undvik lågbudget- och kompromisslösningar. Utveckling av flerfunktionalitet bör ta utgångspunkt i ett normkritiskt, jämställd- och jämlikhets perspektiv med strävan att skapa mer likvärdiga möjligheter och förutsättningar till i sin helhet till idrott och fysisk aktivitet i kommunen.
- **Översiktsplan och idrottsanläggningar**
Utveckling av idrottsanläggningar och aktivitetsytor bör ur ett folkhälsoperspektiv värderas och prioriteras i översiktsplanen.

- **Närhet, tillgänglighet och användbarhet**

Rapporten visar på att närhet, tillgänglighet och användbarhet av och till anläggningen är tre viktiga faktorer som främjar fysisk aktivitet i den byggda miljön och bör beaktas i utvecklingen av idrottsanläggningar och ytor.

4.2 Medborgare, fysisk aktivitet och idrott

- **Föreningsutveckling**

Rapporten anser att kommunen utifrån sitt uppdrag och ett normkritiskt, jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv ska verka för att skapa mötesplatser, samverka och arbeta med föreningsutveckling. Detta bör ske i samklang med Riksidrottsförbundet (RF) strategiska plan, *Strategi 2025* och deras fem prioriterade utvecklingsresor för idrotten. *Den moderna föreningen engagerar, Inkluderande idrott för alla, En ny syn på träning och tävling, Jämställdhet för en framgångsrik idrott och Ett stärkt ledarskap.*

- **Bidrag**

Kommunens bidragssystem till idrotten bör utredas för att möta de behov som finns utifrån utveckling av nya idrottsytor samt RF:s strategi 2025.

5. Bilagor

- Statistik Bokad tid idrottshallar 2010 och 2017 Östersunds kommun 181114 (nyttjande av idrottshallar i Östersunds kommun).
- Utredning kring tillgängligheten på Östersunds kommuns anläggningar, (2018) Wilhelm & Partner.
- Inventering kommunala idrottsanläggningar Östersunds kommun. Underhåll och driftbehov – idrottsanläggningar.
- Anläggningsforum:
 - Presentation inkl. sammanfattning av *Digital dialog 1–3* och av rapporten framtagna GIS-kartor
 - Svarande föreningar i *Digitala dialoger 1–3*
 - Öppet forum - sammanfattningar
- Medborgardialog:
 - Fritid och fysisk aktivitet – medborgarundersökning Östersunds kommun.
 - Skolundersökning fritid och aktivitet HT 2018 – Östersunds kommun Grundskolan

6. Referenser

Book, Karin. Bäckström, Åsa. Carlsson-Wall, Martin. Fahlén, Josef. Forslund, Magnus. Hedenborg, Susanna. Kraus, Kalle. Redelius, Karin. Sjöblom Paul. Åkesson, Joakim. (2018) Sport Management del 1 – Idrottens organisationer i svensk kontext. Book, Karin. Bäckström, Åsa. Carlsson, Bo. Fahlström PG. SISU Idrottsböcker.

Boverket (2013) Planera för rörelse!

Boverket <<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/verktyg/gronytefaktor/>> 2018-09-05

Brorström, Björn Solli, Rolf. (2013) Beställarutförarmodellen – vara eller inte vara. Centrum för välfärdsstudier/Högskolan i Borås.

Centrum för idrottsforskning, (2016). Statens stöd till idrotten.

Fahlström PG, Glemne Mats, Linnér Susanne, (2016), Goda idrottsliga utvecklingsmiljöer, Riksidrottsförbundet

Faskunger Johan, 2008. (FHI). Samhällsplanering för ett aktivt liv – fysisk aktivitet, byggd miljö och folkhälsa. Statens folkhälsoinstitut.

Faskunger Johan, (2010). Aktivt liv i byggda miljöer, Statens folkhälsoinstitut.

Faskunger, Johan. (2008). Barns miljöer för fysisk aktivitet.

Faskunger, Johan. Sjöblom, Paul. (2017) Idrottens samhällsnytta, Riksidrottsförbundet.

Folkhälsans utveckling (2017)
<<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9de83d1af6ce4a429e833d3c8d7ccf85/folkhalsans-utveckling-arsrapport-2017-16136-webb2.pdf>> Folkhälsomyndigheten

Generation PEP (u.å.) <<https://generationpep.se/sv/fakta-rad/fysisk-aktivitet/>>

Hagströmer, Maria. Nyberg, Gisela. Lundvall, Susanne. Brun-Sundblad, Gunilla. Åström Peter Lunde, Carolina. Karlsson Magnus. (2017:2). De aktiva och de inaktiva – Om ungas rörelse i skola och på fritid. Centrum för idrottsforskning

Kompetenscentrum för idrottsmiljöer, (2009). Offentligt, ideellt eller privat. Hallberg Thomas, Blom Hugo. Susanna Hedenborg, Johan R Norberg, (2018). Barnkonventionen och föreningsidrotten, UNICEF Sverige

Lokale og Anlægsfonden (2018) <<https://www.loa-fonden.dk/>>

Riksidrottsförbundet (2017) <<https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/statistik/2017-idrotten-i-siffror---rf.pdf>> 2018-04-30

Riksidrottsförbundet (2016) <https://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/statistik/barn-och-ungdom/ungdomsbarometern-2016---riksidrottsforbundet.pdf>, 2018-04-22

Riksidrottsförbundet, (u.å.) <http://www.strategi2025.se/> (2018-05-13)

Riksidrottsförbundet, (2012) Ingen idrott utan anläggning/idrottsmiljö – Framtida behov av idrottsanläggningar/idrottsmiljöer

Riksidrottsförbundet (2014)

http://www.svenskidrott.se/globalassets/svenskidrott/dokument/undersidor/barn--och-ungdomsidrott/riktlinjeranvisningar/anvisningar-for-barn-och-ungdomsidrott_bladet.pdf (2018-02-13)

Senter for idrettsanlegg og teknologi (SIAT) (2018) <www.godeidrettsanlegg.no>

Sjöblom Paul. 2018. Anläggningsforum Östersund. Hur kan idrottsmiljöer bidra till en socialt hållbar utveckling i kommunernas stadsplanering? Föreläsning 31 maj 2018 Östersund.

Svenska Handikappidrottsförbundet (2015)

<http://www.parasport.nu/globalassets/svenska-parasportforbundet-och-sveriges-paralympiska-kommitte-svenska-parasportforbundet/dokument/inkludering/uttalande-2015---sluta-med-sarlosningar.pdf>

Sveriges Kommuner och Landsting, (2010) Idrottshallar – Energieffektivisering med stor potential, Kristiansson, Magnus.

Sveriges Kommuner och Landsting, Elitidrottens anläggningar – Finansiering, kostnader och dialog med idrotten (2013) Zethrin, Nils-Olof.

Sveriges Kommuner och Landsting, (2010) Trygga lokaler – Säkerhet i kultur och fritidslokaler

Sveriges Kommuner och Landsting, (2008) Idrott i planering – Idrott för utveckling

Sveriges Kommuner och Landsting, (2014) Anläggningar för kultur, idrott och fritid. Andersson Louise. Zethrin, Nils-Olof.

Svenska Skidskytteförbundet, Östersunds kommun, Rapport - Effektstudie av skidskyttet och skidstadions utveckling i Östersund

<<https://www.ostersund.se/download/18.212597031610053f2bae787/1516624865834/Rapport%20-%20Effektstudie%20av%20skidskyttet%20och%20skidstadions%20utveckling%20i%20%C3%96stersund.pdf>>,181101

Östersunds kommun & Destination Östersund, (2014) Evenemangstrategi